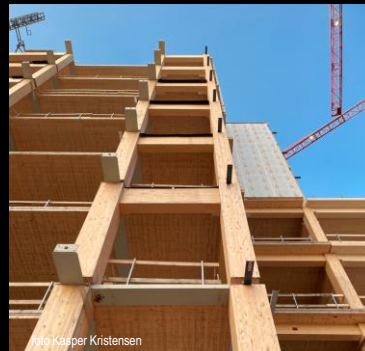

Fugt i træ og bygninger

Fugtmekanik og krav til egenskaber

Kursus d. 23. - 24. april 2025

1

Træinformation Kasper Kristensen

TRÆ

1

Why is dry wood, happy wood ?

Salen

Træinformation

TRÆ

2

1

Why is dry wood, happy wood ?

1. Træ reagerer på fugt, hvordan og hvorfor ?
2. Hvor meget vand er der i træ ?
3. Hvor hurtigt opfugtes træ, og hvor lang tid tager udtørring ?
4. Krav til egenskaber og fugtindhold ?
5. Valg af træmaterialer og holdbarhed ?

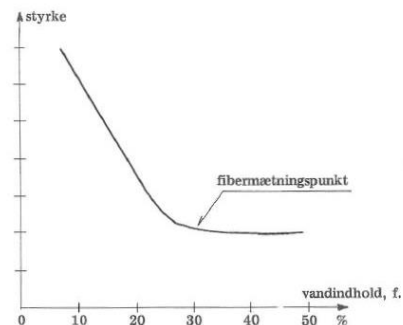
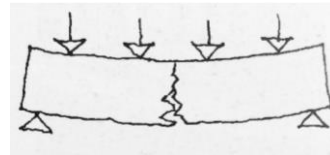
Træinformation

TRÆ

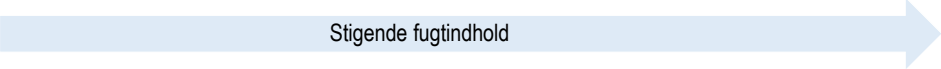
3

Hvad gør fugt ved træ ?

- mister styrke og stivhed
Styrken falder 30% ved 10% opfugtning
+ deformationer fra reduceret stivhed

Stigende fugtindhold

4

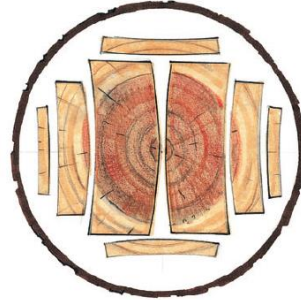
Træinformation

TRÆ

4

Hvad gør fugt ved træ ?

- Mister styrke og stivhed
- Deformerer, svinder/udvider/revner

Stigende fugtindhold

5

Træinformation

TRÆ

5

Hvad gør fugt ved træ ?

- Mister styrke og stivhed
- Deformerer, svinder/udvider/revner

Rock splitting, Egypt / R.M. Rowell

Stigende fugtindhold

6

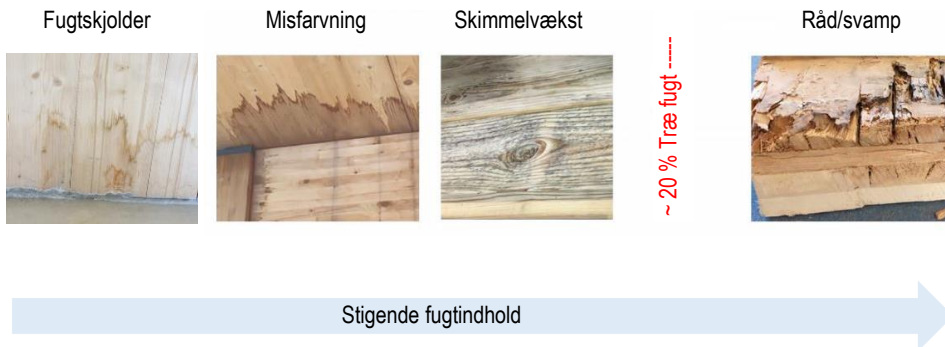
Træinformation

TRÆ

6

Hvad gør fugt ved træ ?

- Mister styrke og stivhed
- Deformerer, svinder/udvider/revner
- Nedbrydes biologisk

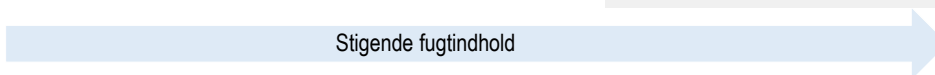
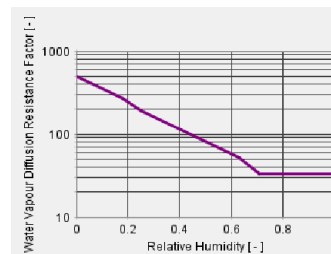
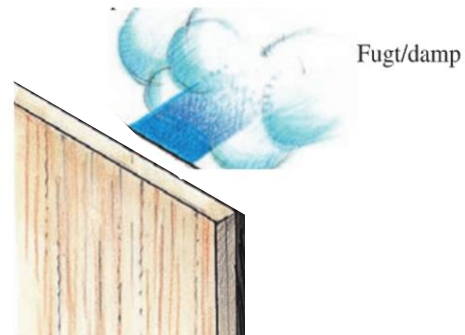
7

Hvad gør fugt ved træ ?

- Mister styrke og stivhed
- Deformerer, svinder/udvider/revner
- Nedbrydes biologisk
- Ændrer dampdiffusionsmodstand (Z-værdi)

Træ er fugtadaptivt ...

... bliver mere diffusionsåbent når det bliver fugtigt

8

Hvad gør fugt ved træ ?

- Mister styrke og stivhed
- Deformerer, svinder/udvider/revner
- Nedbrydes biologisk
- Ændrer dampdiffusionsmodstand (Z-værdi)
- Varmeisolation er god for tørt træ
- Limbarhed afhænger af fugtindhold
- ...

Stigende fugtindhold

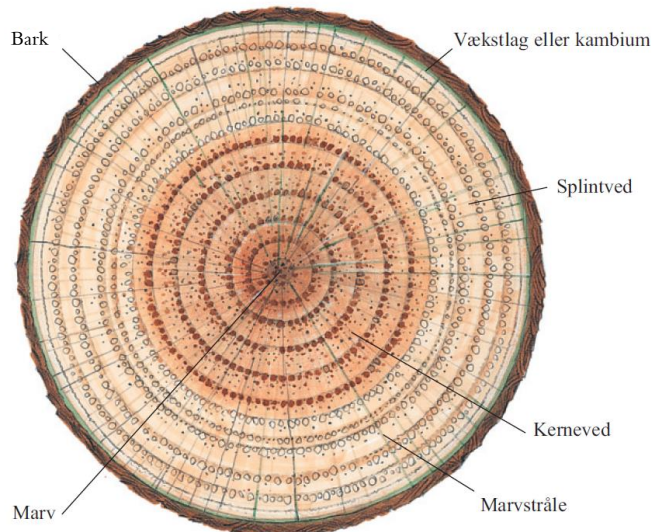
9

Træinformation

TRÆ

Hvad består træ af ?

Tværsnit i fyrretræ

Træinformation

10

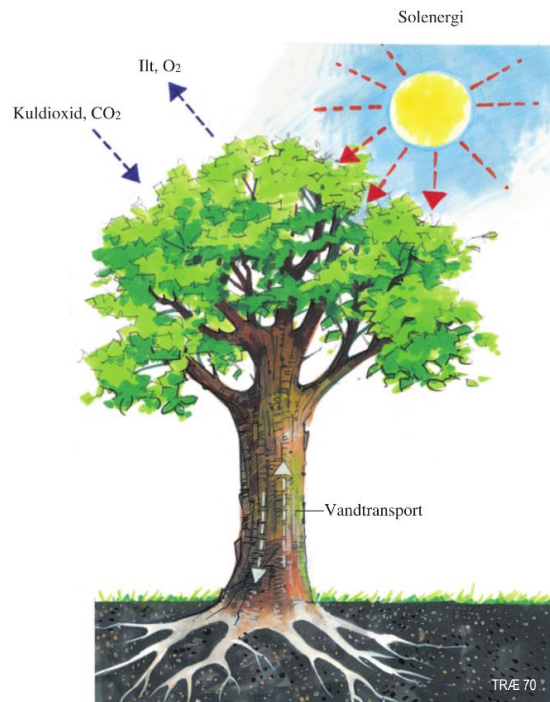
Træinformation

TRÆ

Hvad består træ af ?

50 % kulstof

50 % luft

11

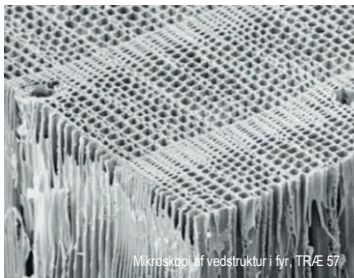
Træinformation

TRÆ

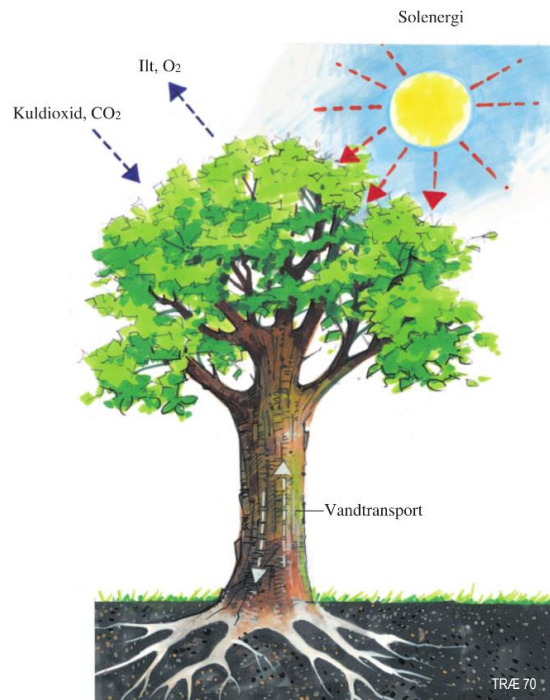
Hvad består træ af ?

50 % kulstof

50 % luft

Mange hulrum (høj porøsitet)
Kan derfor indeholde meget vand

12

Træinformation

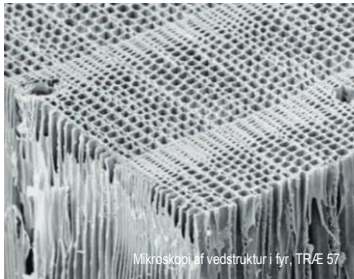
TRÆ

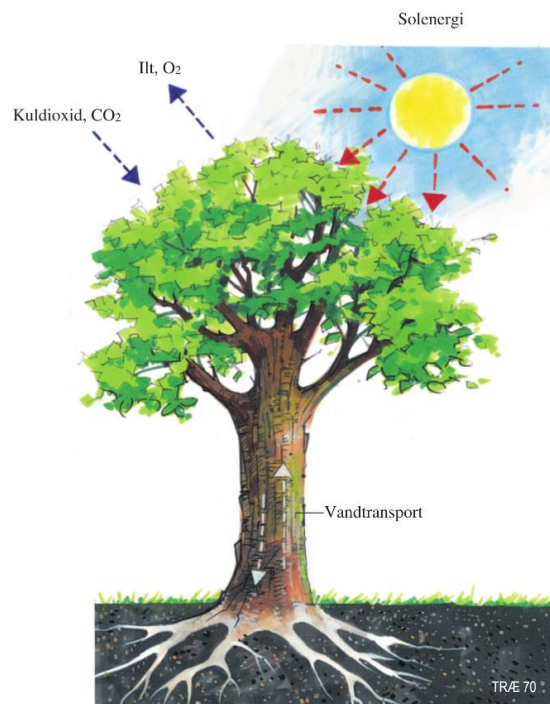
Hvad består træ af ?

30 % kulstof

Op til 70 % fx i rødgran og fyr

Mange hulrum (høj porøsitet)
Træ kan indeholde meget vand

13

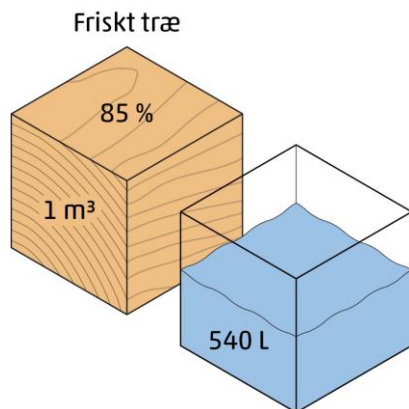
Træinformation
TRÆ

Hvor meget vand er der i træ ?

Salen

Træinformation
TRÆ

Hvor meget vand er der i træ ?

Træinformation

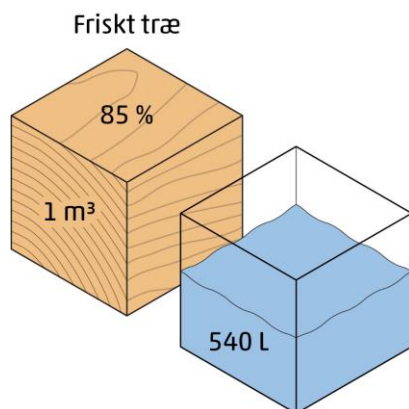
16

Træinformation

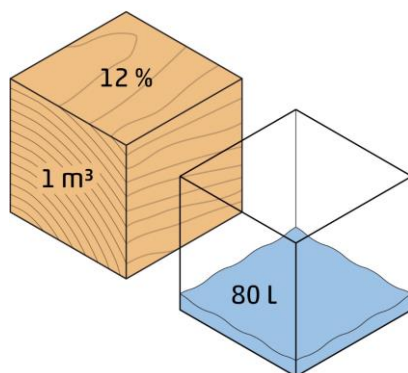
TRÆ

16

Hvor meget vand er der i træ ?

Bygningstørt træ

Træinformation

17

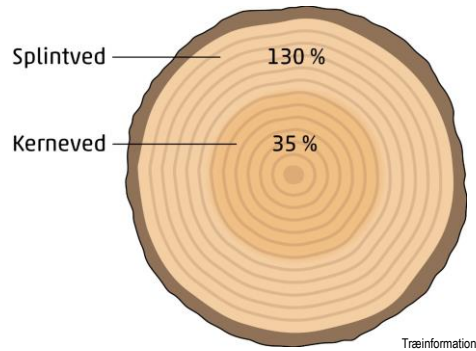
Træinformation

TRÆ

17

Hvor er vandet placeret i friskt træ ?

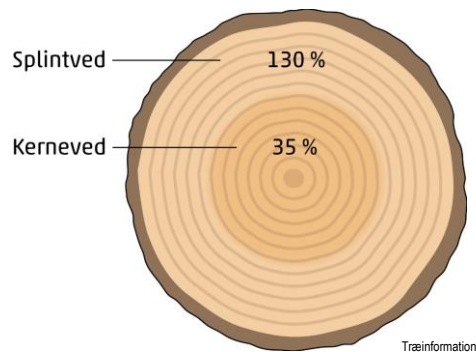
Splintved er aktivt med vandtransport
Kerneved er inaktivt med lukket cellestruktur

18

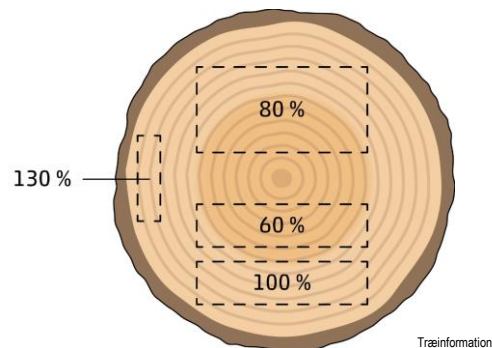
Træinformation
TRÆ

18

Hvor er vandet placeret i friskt træ ?

Splintved er aktivt med vandtransport
Kerneved er inaktivt med lukket cellestruktur

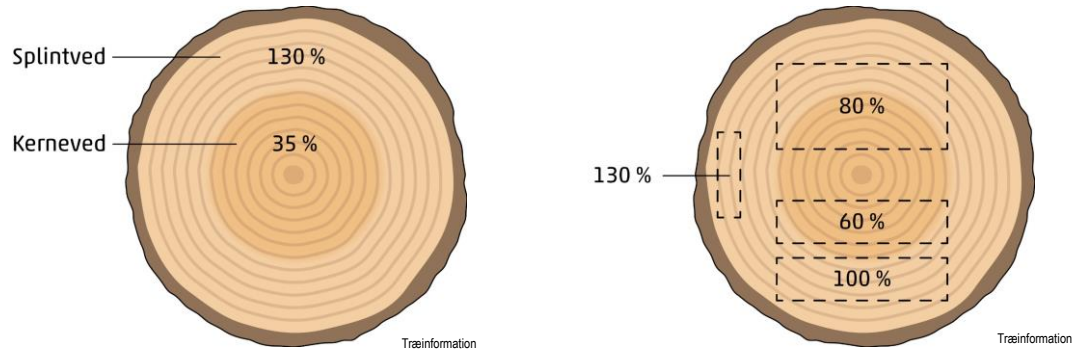
Fugtindhold i nyskårne planker og brædder
afhænger af placeringen i stammen

19

Træinformation
TRÆ

19

Hvor er vandet placeret i friskt træ ?

Fugtindholdet er lavest i kernetræ

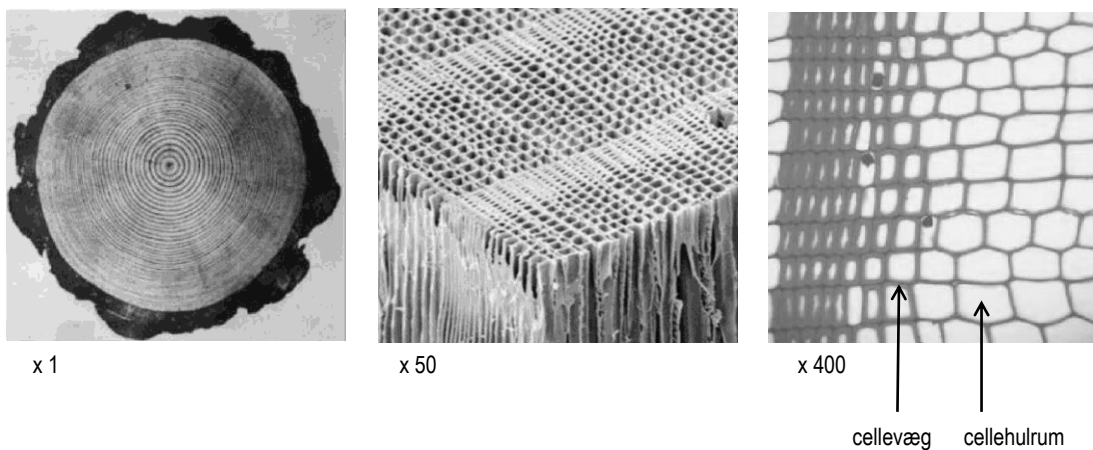
20

Træinformation

TRÆ

20

Hvor er vandet placeret på mikroniveau ?

Vandet findes som frit vand i cellehulrum (lumen) og som bundet vand i cellevæggene

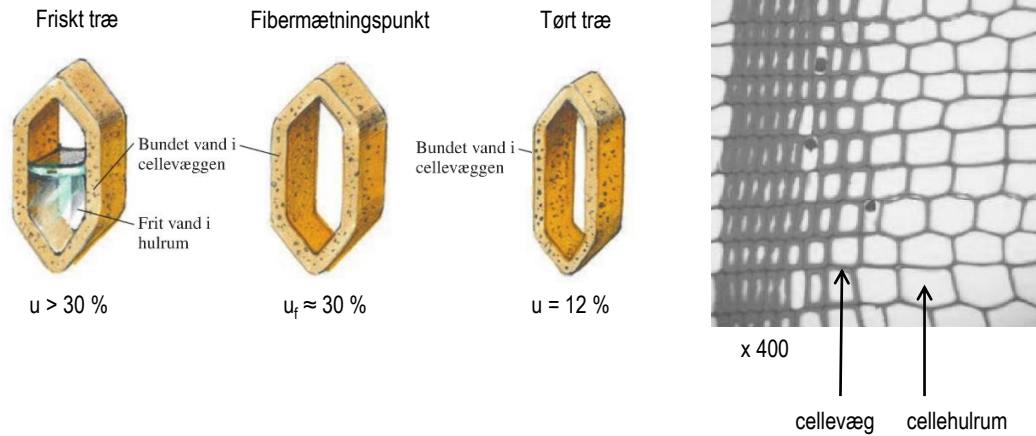
21

Træinformation

TRÆ

21

Hvor er vandet placeret på mikroniveau ?

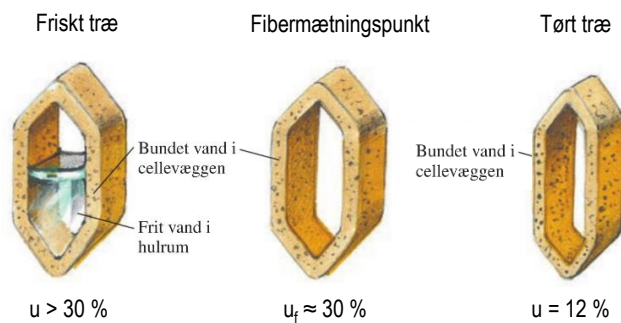

22

Træinformation
TRÆ

22

Hvor er vandet placeret på mikroniveau ?

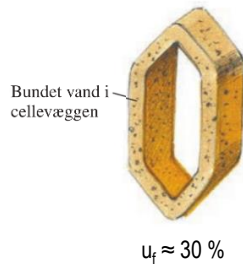
- Træ svinder ved tørring under fibermætningspunktet fordi cellevæggen afgiver vand

23

Træinformation
TRÆ

23

Hvor er vandet placeret på mikroniveau ?

Fibermætningspunktet

Cellevæggen er vandmættet
(ikke frit vand i cellehulrum)

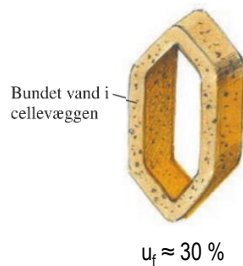
- ca. 28 % for gran og fyr ved 20 °C
- afhænger af træart og temperatur

24

Træinformation

TRÆ

Hvor er vandet placeret på mikroniveau ?

- Fugtindholdet nærmer sig **fibermætningspunktet** ved meget høje relativ luftfugtighed
- Forøgelse over fibermætningspunktet vil kræve direkte vandpåvirkning

25

Træinformation

TRÆ

Træs fugtindhold, u defineres som

”Forholdet mellem massen af fordampeligt vand og træets tørre masse”

26

26

Træs fugtindhold, u defineres som

$$u = \frac{\text{massen af fordampeligt vand}}{\text{træets tørre masse}}$$

27

27

Træs fugtindhold, u defineres som

Vægt-%

$$u = \frac{\text{vandindholdet}}{\text{tørvægten}} \times 100 \%$$

28

28

Træs fugtindhold, u defineres som

Vægt-%

$$u = \frac{\text{fugtig vægt} - \text{tør vægt}}{\text{tør vægt}} \times 100 \%$$

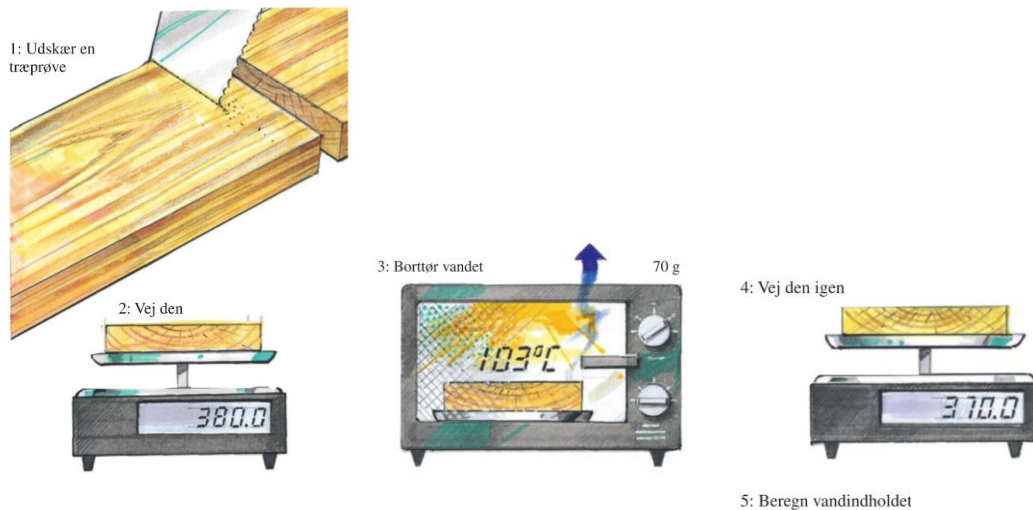
29

29

Veje-tørre-veje metoden

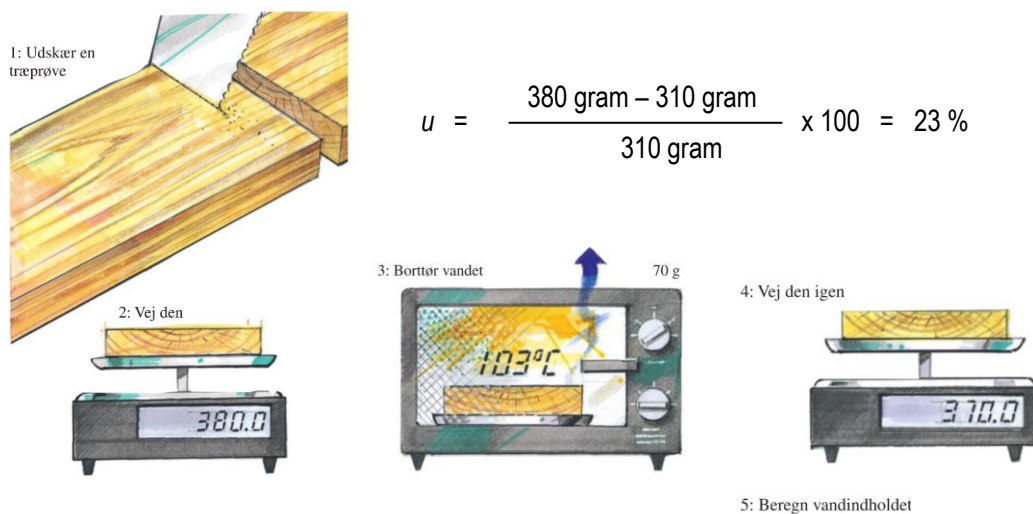

30

Træinformation

TRÆ

Veje-tørre-veje metoden

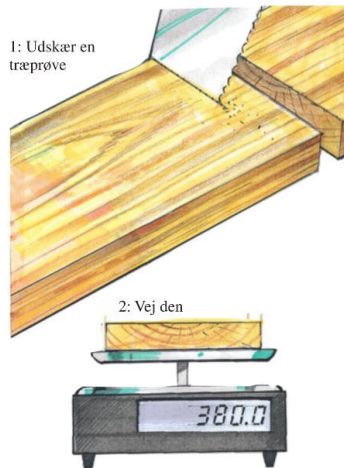

31

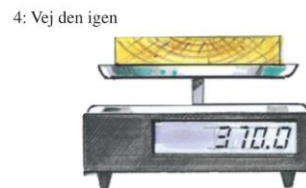
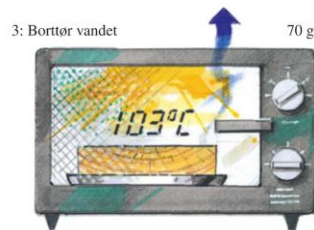
Træinformation

TRÆ

Veje-tørre-veje metoden

Kan også måles med elektrisk modstandsmåler
- det er hurtigt, men knap så nøjagtigt

5: Beregn vandindholdet: $\frac{380 - 310}{310} \times 100 = 22,6\%$

32

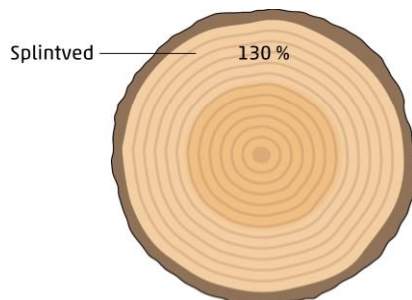
Træinformation
TRÆ

Træs fugtindhold, eksemplet fra før

Beregning af vandindhold i splintved

Tørdensitet, $\rho_{00} = 490 \text{ kg/m}^3$ (skovfyr)

Porøsitet, $p = 1 - \rho_{00} / 1500 \text{ kg/m}^3 = 67\%$ (hulrum)

$$u = \frac{m_{\text{vand}}}{m_{\text{tør}}} = \frac{670 \text{ kg}}{490 \text{ kg}} \times 100 \approx 130\%$$

33

Træinformation
TRÆ

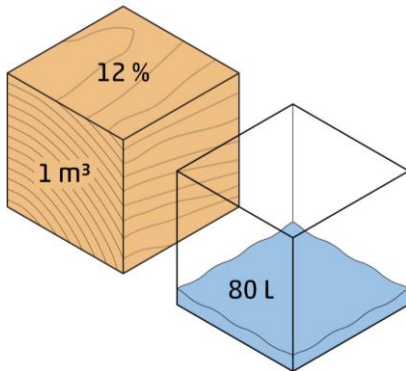
Træs fugtindhold, eksemplet fra før

Beregning af liter vand i 1 m³ træ

$$u = \frac{m_{\text{vand}}}{m_{\text{tør}}}$$

Eg, tørdensitet $\rho_{00} = 650 \text{ kg/m}^3$ jf. TRÆ 70

$$m_{\text{vand}} = 12 \% \times 650 \text{ kg/m}^3 = 80 \text{ kg vand pr. m}^3$$

34

Træinformation

34

Træs fugtindhold, eksemplet fra før

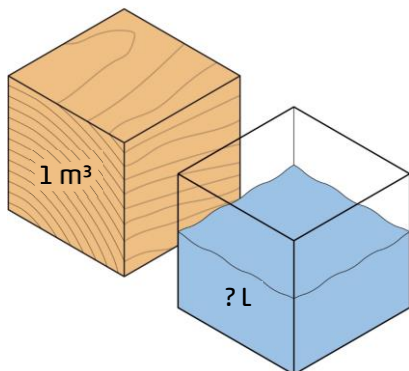
Opfugtning på byggeplads fra 12 % til fx 22 % træfugtindhold

Gran, tørdensitet $\rho_{00} = 430 \text{ kg/m}^3$ jf. TRÆ 70

$$m_{\text{vand}} = 12 \% \times 430 \text{ kg/m}^3 = 50 \text{ kg vand pr. m}^3$$

$$m_{\text{vand}} = 22 \% \times 430 \text{ kg/m}^3 = 95 \text{ kg vand pr. m}^3$$

$$= 45 \text{ kg vand pr. m}^3$$

→ Der er meget vand der skal tørres ud

→ 45 liter vand fra 10 m træbjælke

35

Træinformation

35

Hvilket fugtindhold kan vi forvente ?

Salen

Træinformation

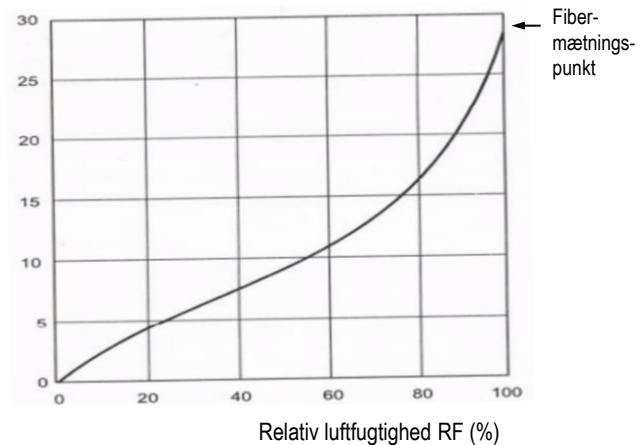
TRÆ

37

Ligevægtsfugtindhold

Fugtindhold, u afhænger af
luftens relative fugtindhold (RF)

Træ fugtindhold u (%)

38

Træinformation

TRÆ

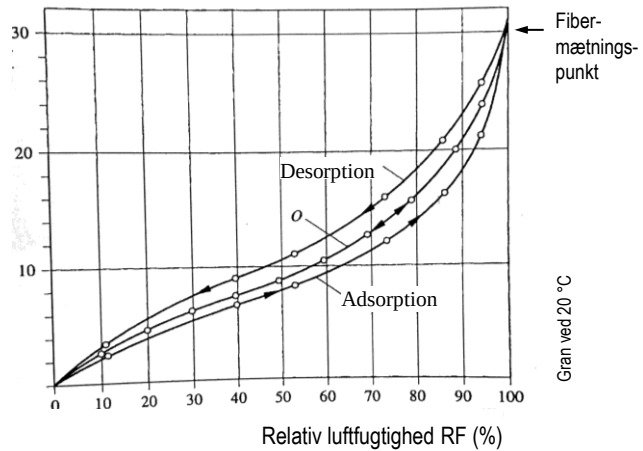
38

Ligevægtsfugtindhold

Fugtindhold, u afhænger af luftens relative fugtindhold (RF)

- Sorptionshysterese

Træ fugtindhold u (%)

39

Træinformation

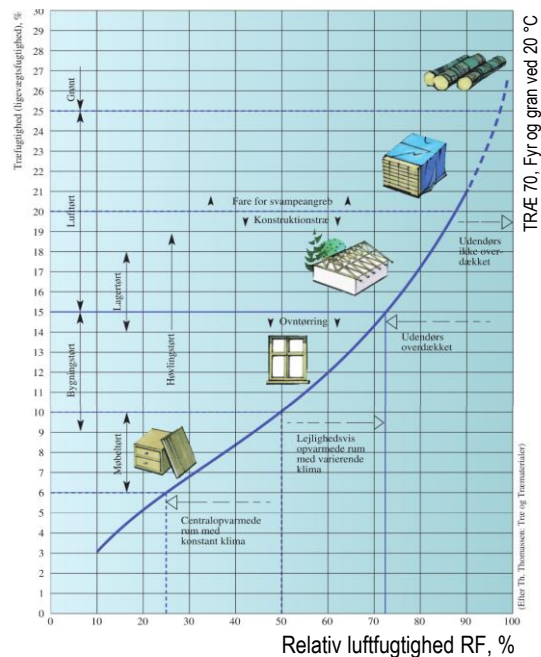
TRÆ

39

Ligevægtskurve

Fugtindhold, u afhænger af luftens relative fugtindhold (RF)

Træ fugtindhold, %

40

Træinformation

TRÆ

40

Ligevægtskurve

RF 85 % ; u = 20 %

RF 75 % ; u = 16 %

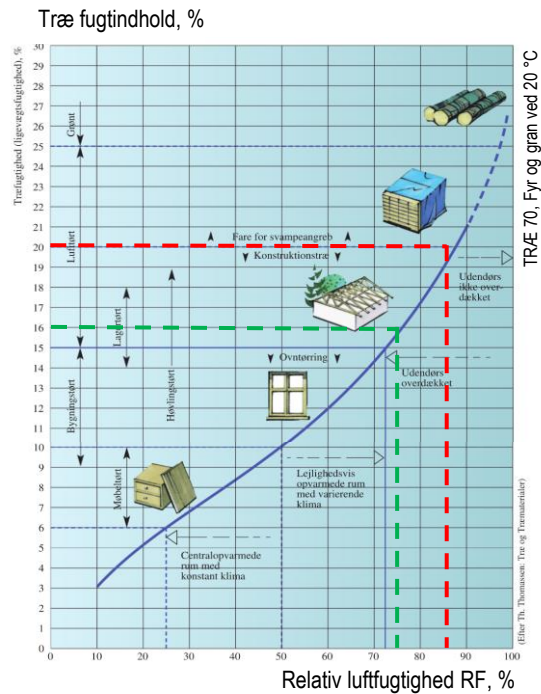
RF 65 % ; u = 12 %

RF 50 % ; u = 10 %

RF 25 % ; u = 6 %

- Risiko for trænedbrydende svampe ved træfugtindhold > 20 %

41

41

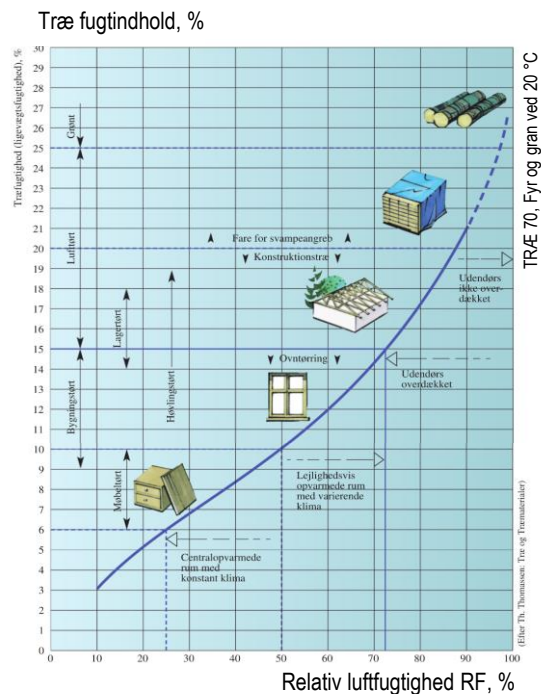
Træinformation

TRÆ

Ligevægtskurve

- Komfortområde:
Opvarmet indendørs (RF 35 - 65 %)
Vinter-sommer, træfugtindhold 7 - 12 %
- Svind afhænger af fugtindholdet, og dermed af RF

42

42

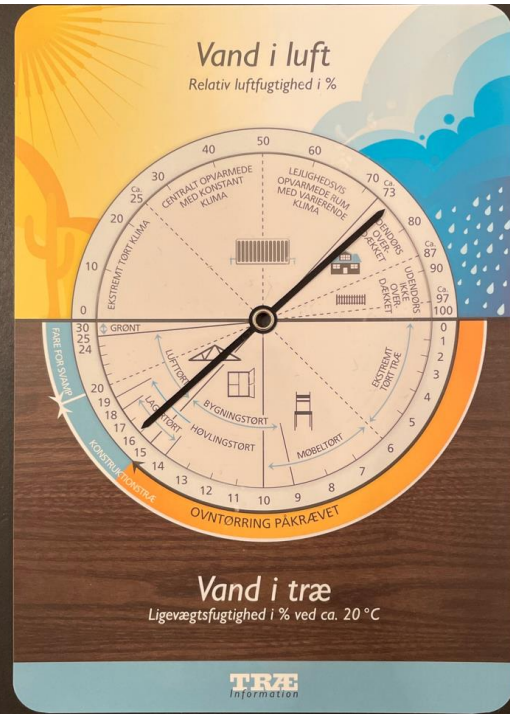
Træinformation

TRÆ

Fugtskiven

RF

Træ ligevægtsfugtindhold

Træinformation

TRÆ

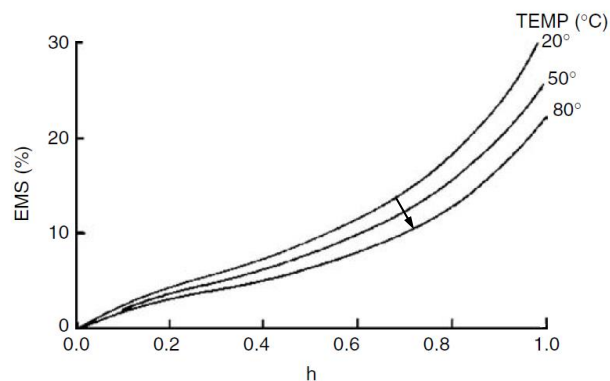
43

43

Hvad betyder temperaturen for fugtindholdet ?

Højere temperatur betyder lavere vandindhold ved samme RF

- Lavere fugtindhold i sortmalede vinduer og træfacader
- Højere energiindhold for vandmolekyler resulterer i lavere vandindhold

Træinformation

TRÆ

44

44

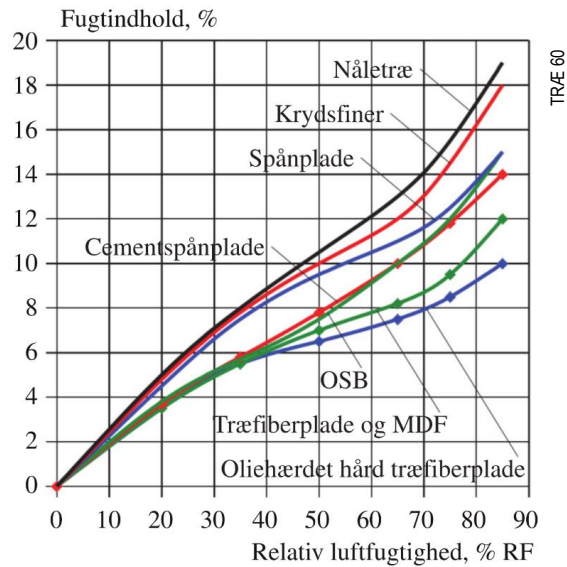

Fugtindhold i træplader

For træplader er ligevægtsfugtindholdet lavere end for massivt træ.

Især OSB, MDF og træfiberplader

- Varmebehandling, lim og voks reducerer træets fugtoptagelse
- Fugtmåler bør være kalibreret til pladetypen

45

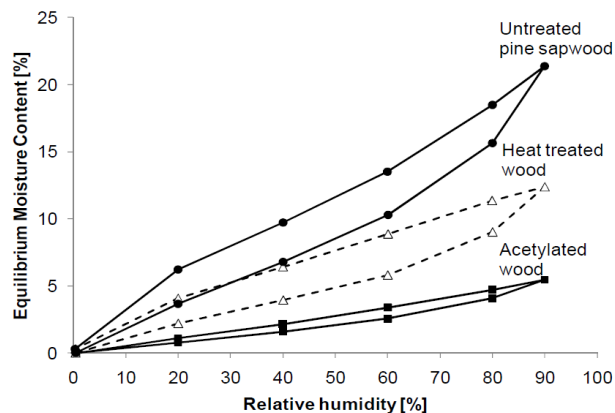
Træinformation

TRÆ

Fugtindhold i modificeret træ

Modificering sænker træets ligevægtsfugtindhold

- Varmebehandlet fyr
- Anhydridmodificeret fyr

Kilde: Teknologisk Institut

46

Træinformation

TRÆ

Fugtindhold for træ i anvendelse

20% til 100%	Udendørs i jord
28% til 30%	Fibermætningspunkt
12% til 28%	Udendørs over jord, ubeskyttet
15% til 22%	Udendørs over jord, i fri luft under tag
20% -	<u>Grænse for biologisk nedbrydning</u>

47

Træinformation

47

Fugtindhold for træ i anvendelse

20% til 100%	Udendørs i jord
28% til 30%	Fibermætningspunkt
12% til 28%	Udendørs over jord, ubeskyttet
15% til 22%	Udendørs over jord, i fri luft under tag
20% -	<u>Grænse for biologisk nedbrydning</u>
16% - 18%	Grænse for skimmelvækst ved temp > 15 °C
12% til 16%	Uopvarmede bygninger
7% til 12%	Indendørs i opvarmede bygninger
6% til 10%	Centralt opvarmede rum med konstant temperatur
Under 7%	Meget tørt indeklima fx varmegenvinding

48

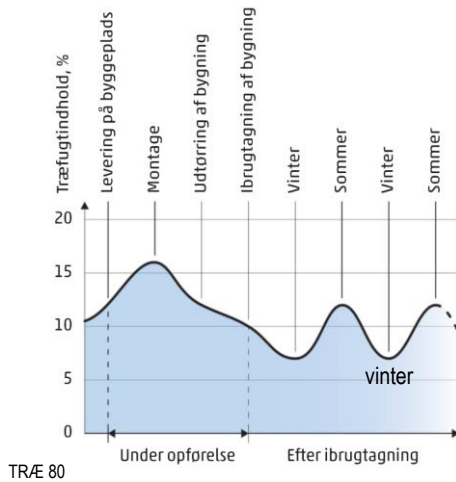
Træinformation

48

Hvad er årsvariationen i træfugt ?

Indendørs: Tørrest om vinteren

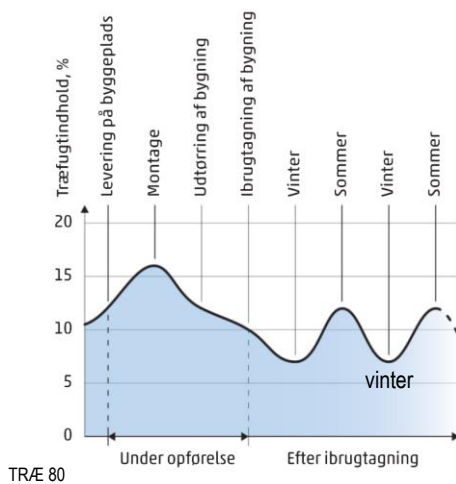
49

Træinformation

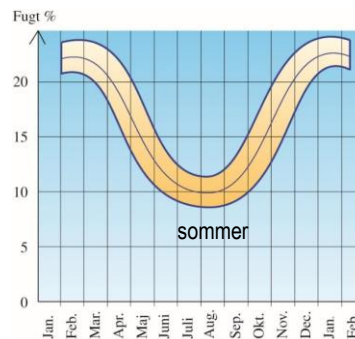
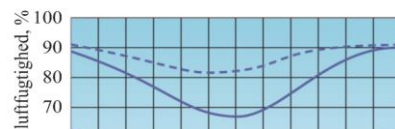
TRÆ

Hvad er årsvariationen i træfugt?

Indendørs: Tørrest om vinteren

Udendørs: Tørrest om sommeren

50

Træinformation

TRÆ

Fugtkrav - Træfugtindhold ved levering og indbygning

- For at minimere ulemperne ved fugtbetingede dimensionsændringer bør det altid tilstræbes at indbygge træ med et fugtindhold svarende til brugstilstanden.
- Tørresvind skal kunne optages uden skader.

51

Træinformation

TRÆ

51

Fugtkrav - Træfugtindhold ved levering og indbygning

- For at minimere ulemperne ved fugtbetingede dimensionsændringer bør det altid tilstræbes at indbygge træ med et fugtindhold svarende til brugstilstanden.
- Tørresvind skal kunne optages uden skader.

DS/EN 1995-1-1, Eurocode 5: Trækonstruktioner:

10 Udførelse og kontrol

10.2 Materialer

(3) Før indbygning bør træet tørres, således at dets fugtindhold så nøje som muligt svarer til de klimatiske betingelser i den færdige konstruktion.

52

Træinformation

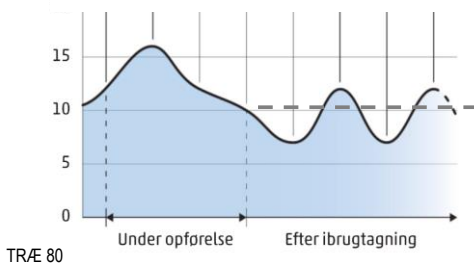
TRÆ

52

Hvad skal træfugten være ved levering og indbygning?

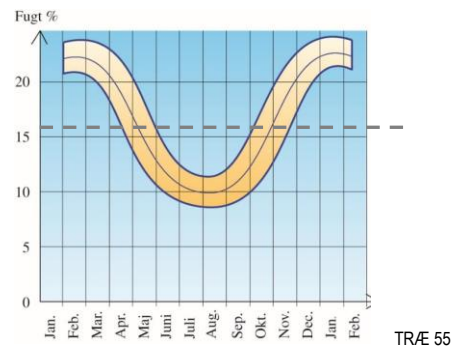
Indendørs

- Træplader og gulve: normalt 6-10 %
- Limtræ og CLT: 10-14 %
- Konstruktionstræ: 14-18 %

Udendørs

- Beklædningsbrædder til facader: 16 %
middel træfugt, lagertørt 14-18 %
- Konstruktionstræ: 16-20 %

53

Træinformation
TRÆ

Hvad skal træfugten være ved levering og indbygning?

Indendørs

- Træplader og gulve: normalt 6-10 %
- Limtræ og CLT: 10-14 %
- Konstruktionstræ: 14-18 %

Udendørs

- Beklædningsbrædder til facader: 16 %
middel træfugt, lagertørt 14-18 %
- Konstruktionstræ: 16-20 %

54

Træinformation
TRÆ

Fugtkrav - Træfugtindhold ved levering og indbygning

Projektspecifikt iht. TRÆ 55, TRÆ 70, TRÆ 77, TRÆ 79, TRÆ 80 osv.

4.7.2.2 Savskåret træ og beklædningsbrædder

- A1. Brædder med og uden profilering til ind- og udvendig beklædning skal være iht. *DS/EN 14915*.
- A2. Dimensioner og tilladelige afvigelser er iht. *DS 146*.
- A3. Træ til ikke-bærende skeletkonstruktioner skal være nåletræ, sorteringsklasse G4-3 iht. *DS/EN 1611-1*, T0 iht. *DS/INSTA 142*, C14 iht. *DS/EN 338* eller bedre og må ved indbygning maksimalt have et fugtindhold på 18 pct., dog maksimalt 16 pct. ved indbygning i lukkede konstruktioner fx under pladebeklædning, for at forebygge skimmelvækst, jf. *TRÆ 62, Skadet træværk*.
- A4. Lægter, brædder mv. til underlag for indvendig pladebeklædning skal være nåletræ, sorteringsklasse G4-3 iht. *DS/EN 1611-1*, T0 iht. *DS/INSTA 142*, C14 iht. *DS/EN 338* eller bedre med fugtindhold på 12 pct. $\pm$ 3 pct.
- A5. Brædder til indvendig beklædning skal ved indbygning have et fugtindhold på 8 pct. $\pm$ 2 pct.
- A6. Underlag, afstandslister mv. af træ til indvendig beklædning skal være nåletræ, sorteringsklasse G4-3 iht. *DS/EN 1611-1* eller bedre og skal ved indbygning have et fugtindhold på 10 pct. $\pm$ 2 pct.
- A7. Brædder uden profilering til udvendig beklædning skal ved indbygning have et fugtindhold på 16 pct. $\pm$ 5 pct.

4.7.2.3 Konstruktionstræ

- A1. Konstruktionstræ skal være iht. *DS/EN 14081-1*.
- A2. Dimensioner og tilladelige afvigelser er iht. *DS/EN 336*.
- A3. Styrkeklassen for konstruktionstræ til bærende konstruktioner skal være nåletræ, C14 iht. *DS/EN 338* eller *DS/EN 1912* eller bedre.
- A4. Fugtindholdet i konstruktionstræ bør ved indbygning svare til de klimatiske betingelser i den færdige konstruktion.
- A5. Konstruktionstræ må ved indbygning maksimalt have et fugtindhold på 18 pct.

4.7.2.5 Limtræ

- A1. Limtræ skal være gran, styrkeklasse mindst som GL24 iht. *DS/EN 14080*.
- A2. Limtræ skal ved indbygning have et fugtindhold på 12 pct. $\pm$ 3 pct.

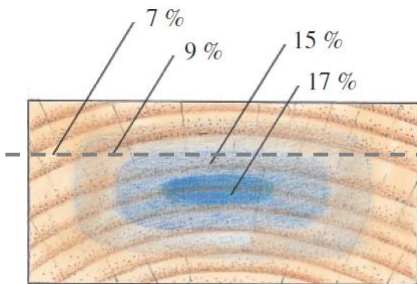
4.7.2.1 Generelt

- A1. Anvendelsesklasse er iht. *DS/EN 1995* punkt 2.3.1.3.
- A2. Egenskaber og kvaliteter ved træ og træbaserede plader er iht. *TRÆ 70 Træmaterialer* og *TRÆ 60 Træplader*.
- A3. Træ, der forbliver synligt i de færdige bygværk, skal emballeres med mellemlæg og kantbeskyttes, så mærker fra spændbånd og beskadigelse af fer og not undgås.
- A4. Træbaserede plader til anvendelsesklasse 1 skal ved indbygning have et fugtindhold på 8 pct. $\pm$ 2 pct.
- A6. Ved indbygning af plader skal pladerne fugtkonditioneres og have plads til fugtbetingede bevægelser som angivet i *TRÆ 60 Træplader*.

Molio Beskrivelsesværktøj /
S212 Trækonstruktion, Basisbeskrivelse 2.0

Tolerancer – Træfugtindhold

Fugtfordeling i tværsnit efter tørring til bygningstørt niveau $12 \pm 2 \%$ (10 – 14 %)

Gennemsnitsfugtindhold måles i
dybde $\sim 0,3 \times$ tykkelsen
(DS/EN 13183-2)

Vandtransport i træ

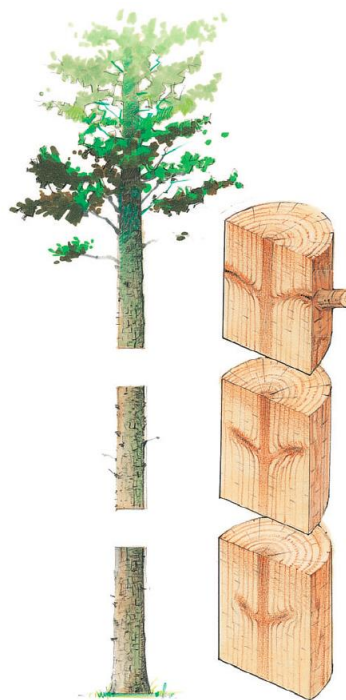
Salen

Træinformation
TRÆ

57

Vandtransport

- Træ er optimeret til at nå op i lyset og kunne optage vind, egenvægt og sne samt transportere vand op til grenene
- Fibre primært i lodret retning

Træinformation

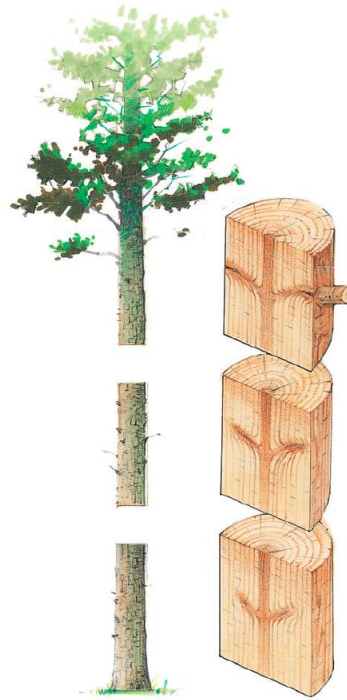
58

Træinformation
TRÆ

58

Vandtransport

- Nogle få radiale fibre (marvstråler)
- Ingen tangentielle fibre.

Træinformation

59

Træinformation

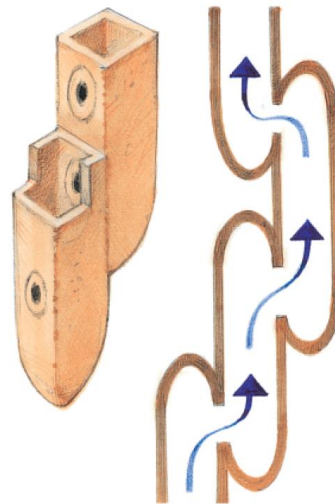
TRÆ

59

Vandtransport

- Kapillarsugning i vårvedsceller fra rod til krone

1 - 50 m i timen

Vandets opadgående bevægelse i træstammen TRÆ 70

60

Træinformation

TRÆ

60

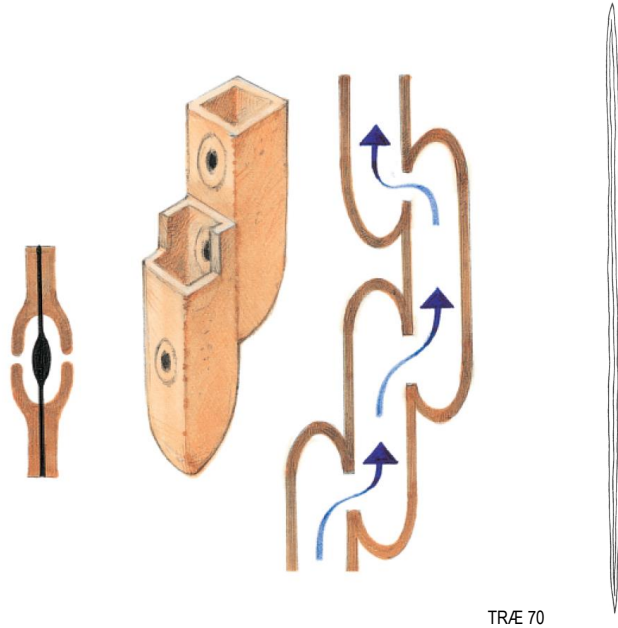
Vandtransport

- Celler er forbundet med porer i enderne.

Pore (ventilklap) kan lukke,
så der ikke kommer luft ind i vandsøjler

→ hindrer udtørring af levende træ

→ vanskeliggør senere imprægnering
fx gran

TRÆ 70

61

Træinformation

TRÆ

61

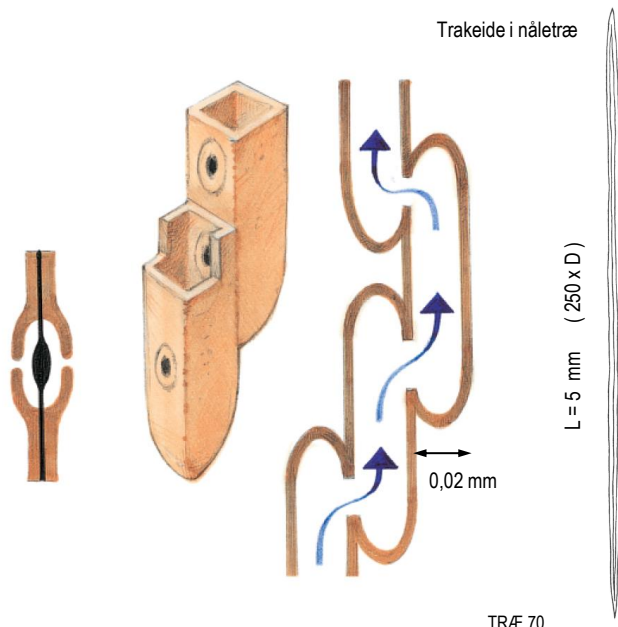
Vandtransport

- Celler er forbundet med porer i enderne.

Pore (ventilklap) kan lukke,
så der ikke kommer luft ind i vandsøjler

→ hindrer udtørring af levende træ

→ vanskeliggør senere imprægnering
fx gran

Trakeide i nåletræ

L = 5 mm (250 x D)

0,02 mm

TRÆ 70

62

Træinformation

TRÆ

62

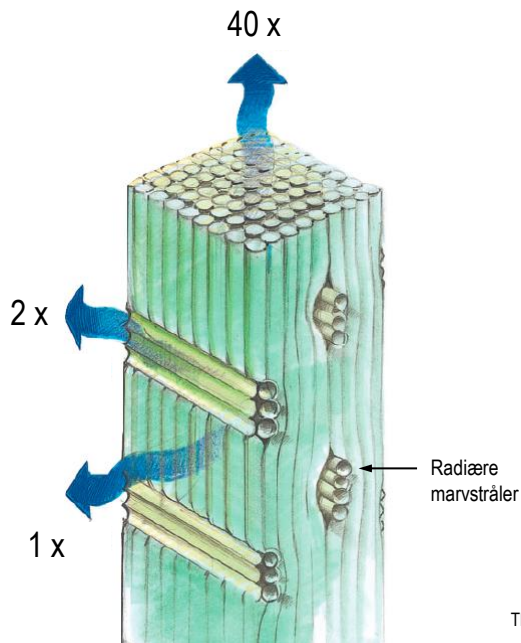
Sugerør

Opsugning af vand i tørt træ

- Fugtoptagelse er stor i endetræ
- Mindst i tangential retning

63

TRÆ 70 63

Træinformation

TRÆ

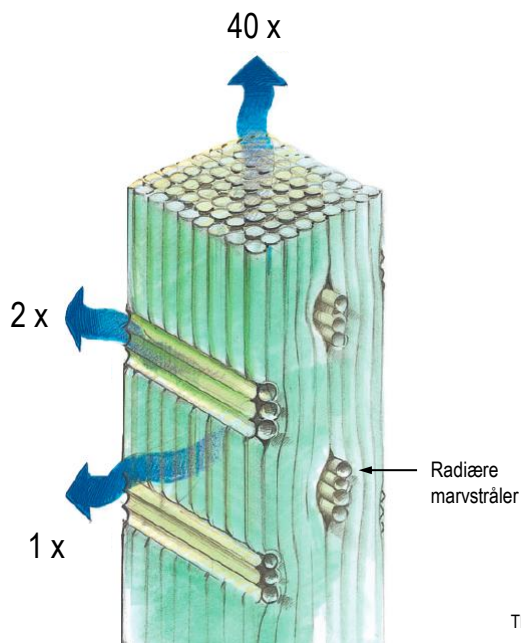
Sugerør

Opsugning af vand i tørt træ

$$T:R:L = 1 : 2 : 40$$

64

TRÆ 70 64

Træinformation

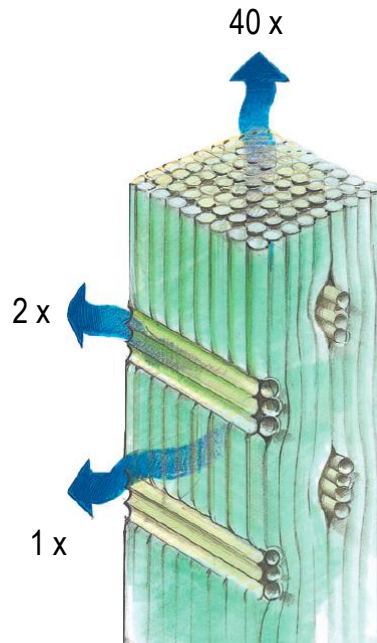
TRÆ

Sugerør

Opsugning af vand i tørt træ

Husk

Konstruktiv træbeskyttelse, der hindrer opsugning gennem endetræ !

TRÆ 70 65

Træinformation

TRÆ

65

Hvordan udnyttes den viden ?

Design, konstruktiv træbeskyttelse & fugtstrategi

TRÆ 67

Foto Kasper Kristensen

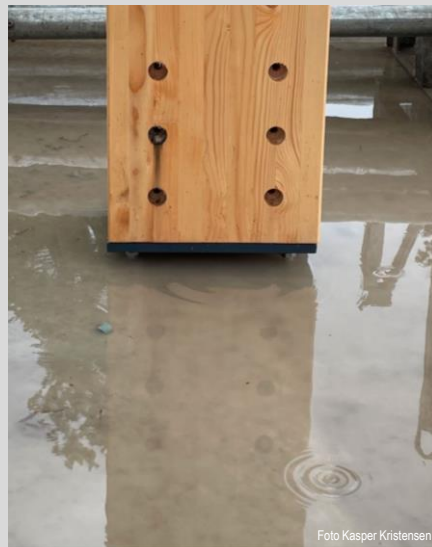

Foto Kasper Kristensen

Foto Nicolas Sillis

Foto Peter Larsen

66

Træinformation

TRÆ

66

Hvordan udnyttes den viden ?

Design, konstruktiv træbeskyttelse & fugtstrategi

Foto Kasper Kristensen

Foto Kasper Kristensen

Træinformation

TRÆ

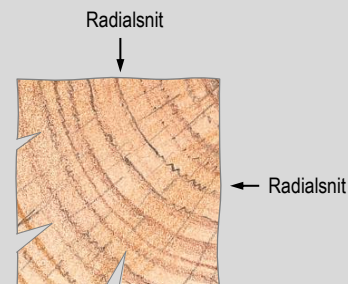
67

Radialsnit vendes mod vejrliget (kerne udad og opad)

Stolper i bindingsværk og udendørskonstruktioner

Foto Kasper Kristensen

68

Træinformation

TRÆ

68

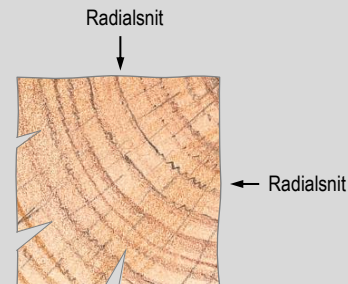

Radialsnit vendes mod vejrliget (kerne udad og opad)

Stolper i bindingsværk og udendørskonstruktioner

- Mindste vandoptag
- Færrest revner

69

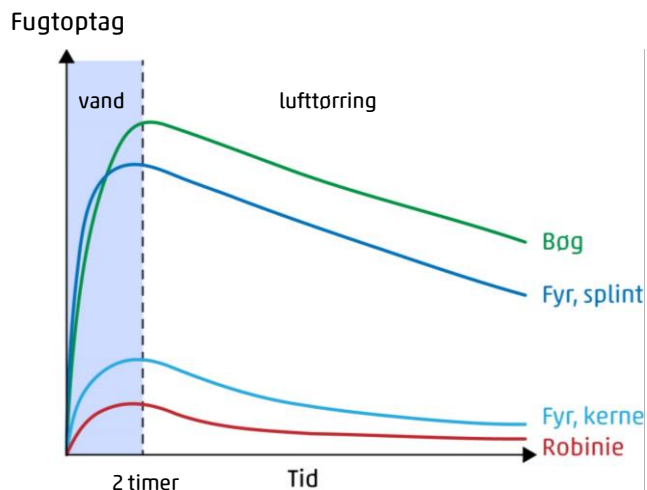
Træinformation

TRÆ

69

Hvor hurtigt opfugtes træ ?

Eksempel 1 – Endetræ i vand

Prøver 30 x 30 x 30 mm

71

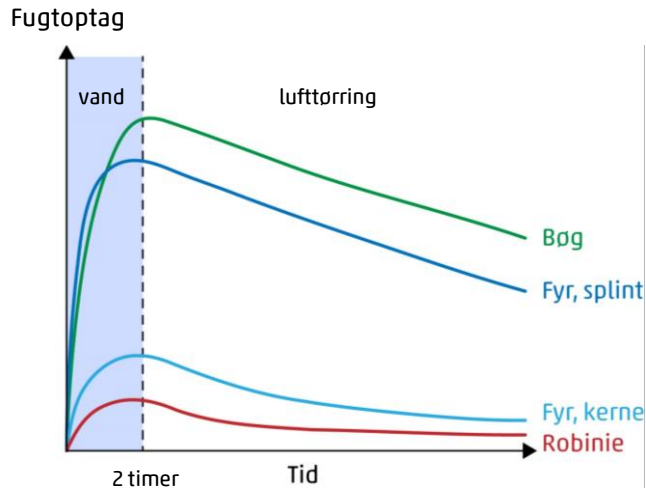
Træinformation

TRÆ

71

Hvor hurtigt opfugtes træ ?

Eksempel 1 – Endetræ i vand

- Opfugtning sker hurtigt, udtørring sker kun langsomt
- Kerneved optager mindre fugt pga. vandskyende kernerestoffer

72

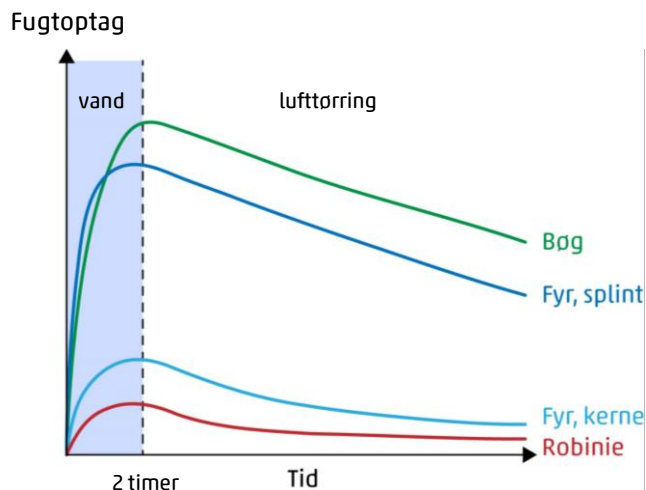
Træinformation

TRÆ

72

Hvor hurtigt opfugtes træ ?

Eksempel 1 – Endetræ i vand

Beskyt endetræ mod vand

- Opfugtning sker hurtigt, udtørring sker kun langsomt
- Kerneved optager mindre fugt pga. vandskyende kernerestoffer

73

Træinformation

TRÆ

73

Beskyt endetræ, suger meget vand hurtigt

Eksempel 2 – Samling mellem CLT væg/dæk

Ingen forsegling

Forsegling med specialtape

bmtrada
Proud to be part of the movement

Træinformation

TRÆ

74

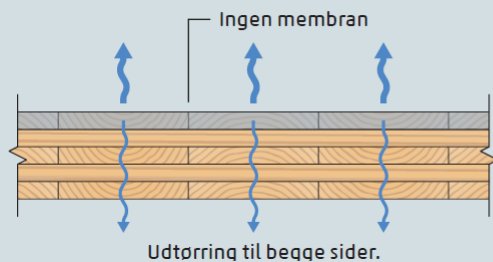
74

Hvad er tørretiden ?

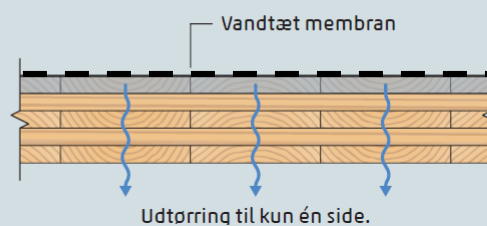
Eksempel 3 – Udtørring af opfugtet CLT-element med / uden membran

Tørretid af øverste lamel fra fugtindhold 35 % → 20 %

Uden membran: **1 måned**

Med membran: **12 måneder**

BM TRADA / TRÆ 80

Træinformation

TRÆ

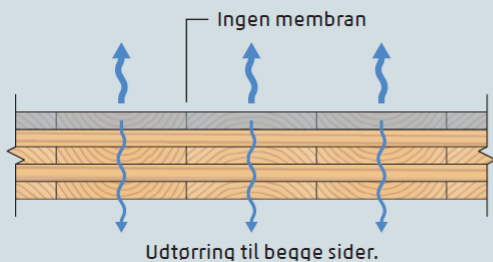
77

Hvad er tørretiden ?

Eksempel 3 – Udtørring af opfugtet CLT-element med / uden membran

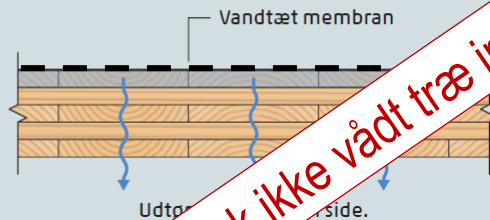
Tørretid af øverste lamel fra fugtindhold 35 % → 20 %

Uden membran: **1 måned**

BM TRADA / TRÆ 80

Med membran: **12 måneder**

Luk ikke vådt træ inde

Træinformation

TRÆ

78

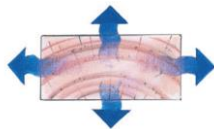
Hvad er tørretiden ?

Eksempel 4 – Udtørring af granplanke og grantømmer

Træfugtindhold fra 18 % (lagertørt) → 8 % (møbeltørt)

Klima 50 % RF og 20 °C (centralopvarmet rum/værksted)

50 x 100 mm

Tørretid ca. **40 dage**

TRÆ 45

79

Træinformation

TRÆ

79

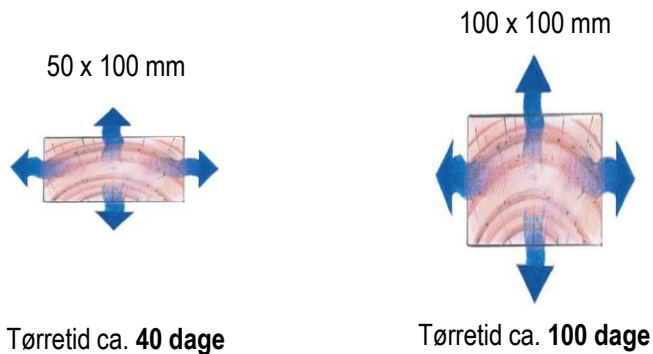

Hvad er tørretiden ?

Eksempel 4 – Udtørring af granplanke og grantømmer

Træfugtindhold fra 18 % (lagertørt) → 8 % (møbeltørt)

Klima 50 % RF og 20 °C (centralopvarmet rum/værksted)

TRÆ 45

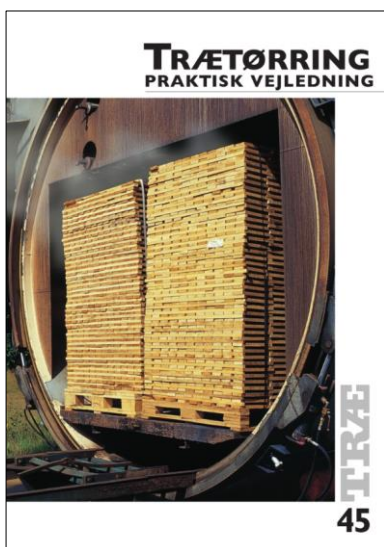
80

Træinformation

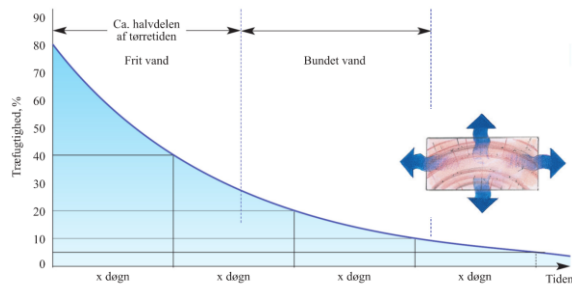
TRÆ

80

Læs mere i *TRÆ 45 Trættørring*

- Trættørringsmetoder og skemaer med orienterende tørretider

Figur 33 Træ tørrer naturligt efter halveringstidsreglen i et luftskiftesystem. Går der x døgn for at tørre fra 80% til 40%, går der også x døgn fra 40% til 20% osv. Cirka halvdelen af tørretiden fra frisk til møbeltørt

81

Træinformation

TRÆ

81

Sæt tid af udtørring

Opfugtning er hurtig → udtørring sker kun langsomt

82

Træinformation
TRÆ

82

Formændringer

(Fugtbetingede dimensionsændringer)
(Fugtrelaterede bevægelser)
(Fugtdeformationer)

....

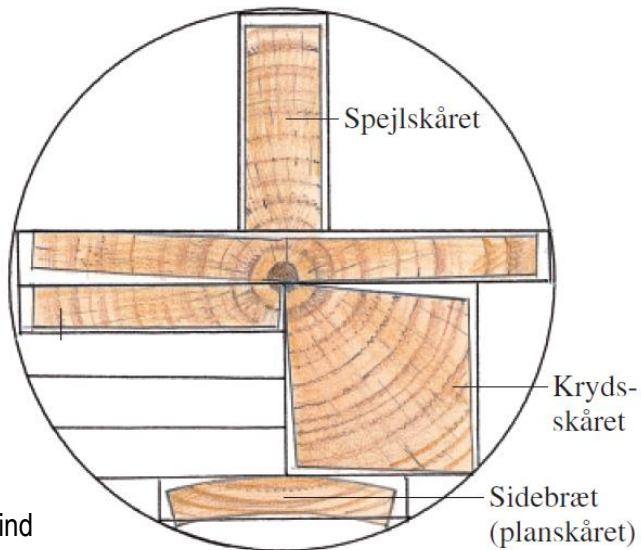
Salen

Træinformation
TRÆ

83

Formændringer

Deformering af tværsnit fordi
tangentielt svind er større end radiale svind

TRÆ 70 84

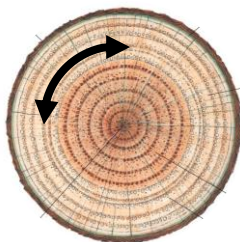
Træinformation

TRÆ

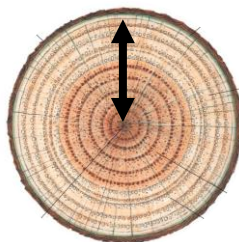
84

Formændringer

Fugtrelateret svind og udvidelse

Tangentielt svind
er størst

Radiale svind
~ 50 % x Tangentielt

Aksiale svind
~ 5 % x Tangentielt

85

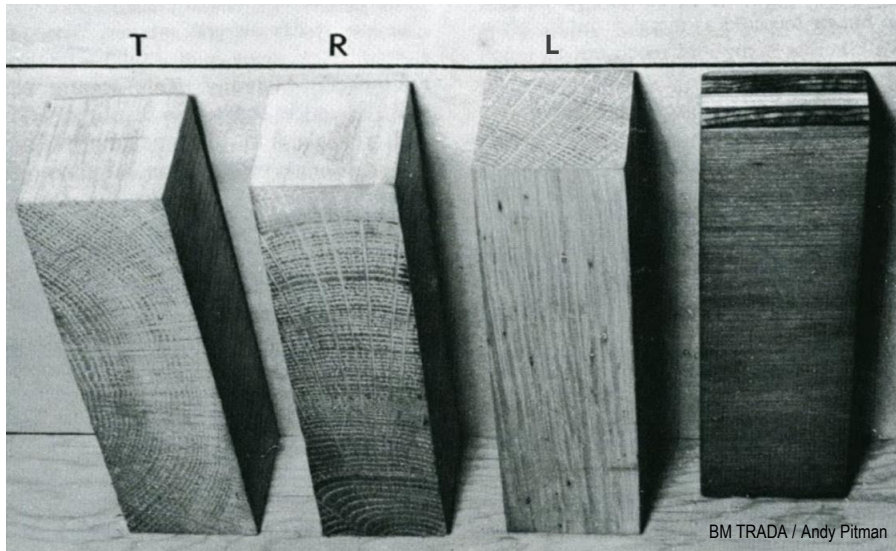
Træinformation

TRÆ

85

Formændringer

Fugtrelateret svind og udvidelse

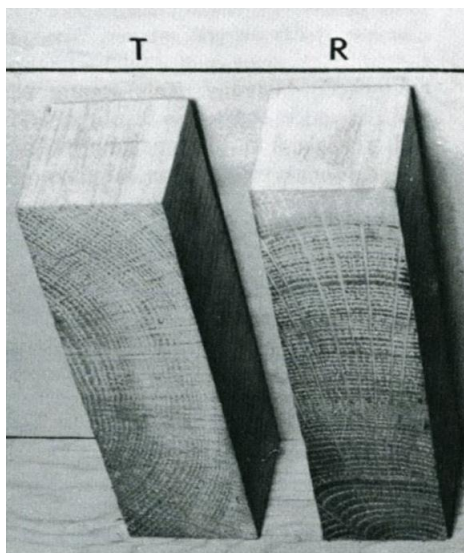

86

Træinformation
TRÆ

Formændringer

Fugtrelateret svind og udvidelse

87

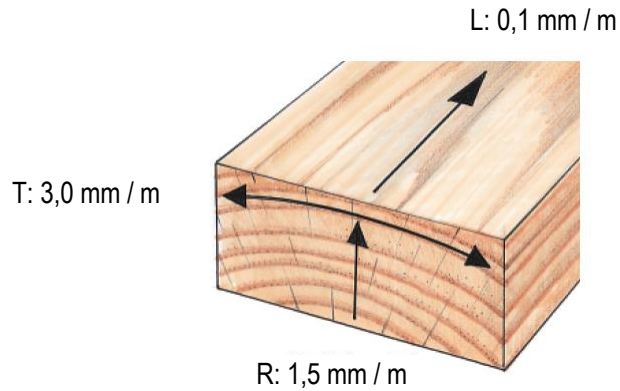
Tangentielt svind er størst

- Høstvedets tykkere cellevægge dominerer svindet
- Ingen armerende fibre i tangentiell retning

Træinformation
TRÆ

Hvor store formændringer ?

Ved ændring af træfugtindhold på 1 %:

Typiske værdier for fyr, gran og eg, se TRÆ 70

88

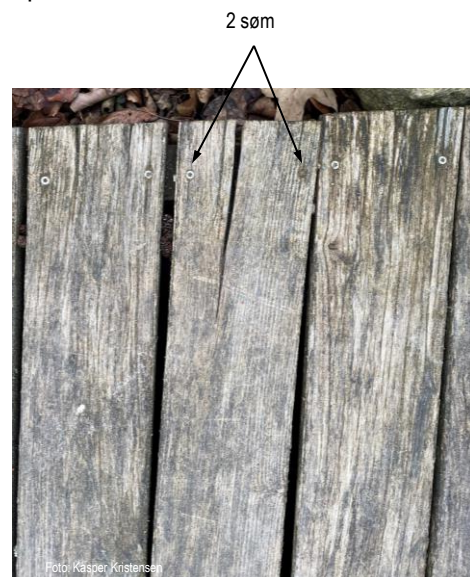
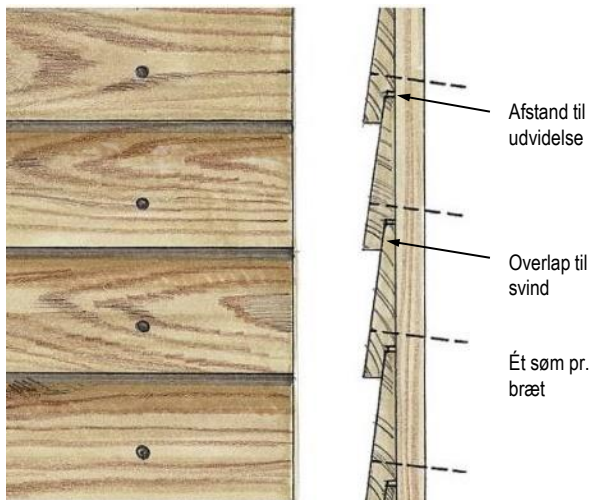
Træinformation

TRÆ

88

Formændringer

Giv plads til udvidelse og svind, undgå revner med kun 1 søm pr. bræt

Træinformation

TRÆ

89

Hvor store formændringer ?

Fx ændring af træfugtindhold på 5 % i årsvariation, indendørs i opvarmede rum:

T: 15,0 mm / m

L: 0,5 mm / m

R: 7,5 mm / m

- 20 m lang bjælke kan ved udtørring på 5 % fugtindhold blive 10 mm kortere

- 333 mm høj bjælke kan ved udtørring på 5 % fugtindhold blive 5 mm lavere.

Svind skal kunne optages uden der opstår skader.

Samlinger fx fugebånd og membraner skal kunne optage fugtdeformationer.

90

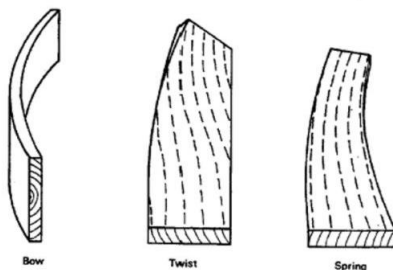
Træinformation

90

Formændringer ved tørring

Unge træer har snoet fiberforløb

- Savskårne emner af unge træer vrider sig mest ved tørring
- Store dimensioner fra træ af ældre og tykke stammer (fuldmodent træ) forbliver rette ved tørring

91

Træinformation

91

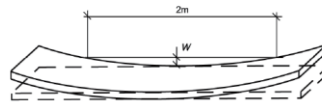

Krav til tolerancer - Formændringer ved tørring

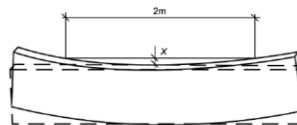
Rette træmner

Sorteringsregler indeholder værdier for fugtindhold og maksimale tilladte formændringer fx krumning og vindskevhed:

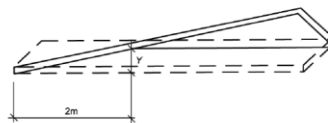
- Savet nåletræ (DS 146)
- Høvlet nåletræ (DS 1002)
- Snedkertræ (DS/EN 942)
- Konstruktionstræ (DS/INSTA 142)
- Limtræ (DS/EN 14080)
- CLT (DS/EN 16351)

Bredsidekrumning W

Smalsidekrumning X

Vindskevhed Y

92

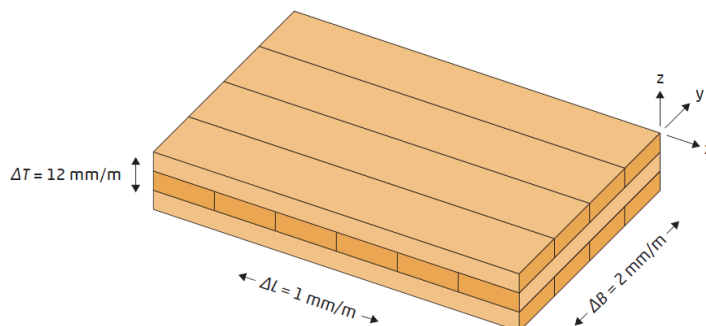
Træinformation

TRÆ

92

Dimensionsændring af CLT-elementer

pr. m ved 5 % ændring i fugtindhold:

- Et 5 m langt element kan efter indbygning og udtørring blive ca. $\Delta L \times 5 \text{ m} = 1 \text{ mm/m} \times 5 \text{ m} = 5 \text{ mm}$ kortere
- Er elementet 240 mm tykt, kan det blive ca. $\Delta T \times 0,24 \text{ m} = 12 \text{ mm/m} \times 0,24 \text{ m} = 3 \text{ mm}$ tyndere.

TRÆ 80

93

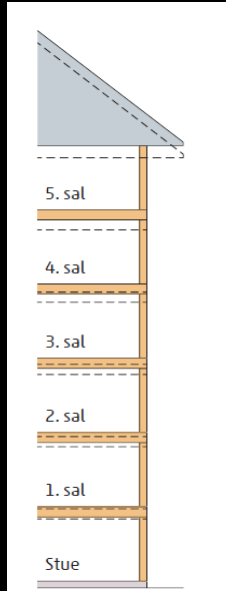
Træinformation

TRÆ

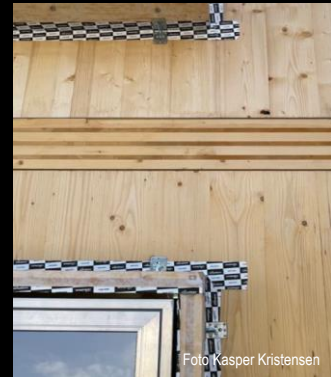
93

Lodrette deformationer i etagebyggeri

Etagebyggeri i træ kan typisk "sætte sig" ca. op 5 mm pr. etage efter udtørring

Træinformation

TRÆ

Foto Kasper Kristensen

94

94

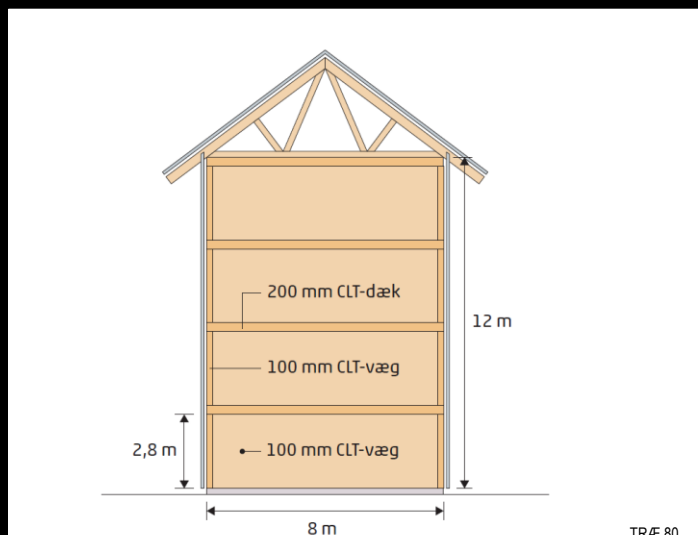
Eksempel

Lodret tørresvind i 4-etagers CLT-bygning

- CLT-elementerne monteres med et træfugtindhold på 12 % og forventes efter ibrugtagning at udtørre til 7 %
- 4-etagers bygning kan blive ca. 20 mm lavere efter udtørring:

$$= (12-7) \times 0,2 \text{ mm/m} \times 2,8 \text{ m} + (12-7) \times 2,4 \text{ mm/m} \times 0,2 \text{ m}$$

$$= (2,8 \text{ mm} + 2,4 \text{ mm}) \times 4 \text{ etager}$$

$$= \text{ca. } 20 \text{ mm}$$

TRÆ 80

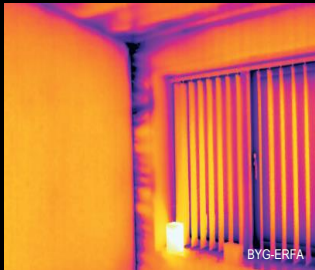
Træinformation

TRÆ

95

Tørresvind og tæthed af samlinger

- Stiller krav til samlinger forbliver tætte

Træinformation
TRÆ

96

Tæthed af facader

Træinformation
TRÆ

97

Tørresvind og detaljer

- Facader og detaljer skal kunne optage bevægelserne

Træinformation

TRÆ

98

98

Tørresvind og detaljer

- Detaljer skal kunne optage bevægelser

Foto: Kasper Kristensen

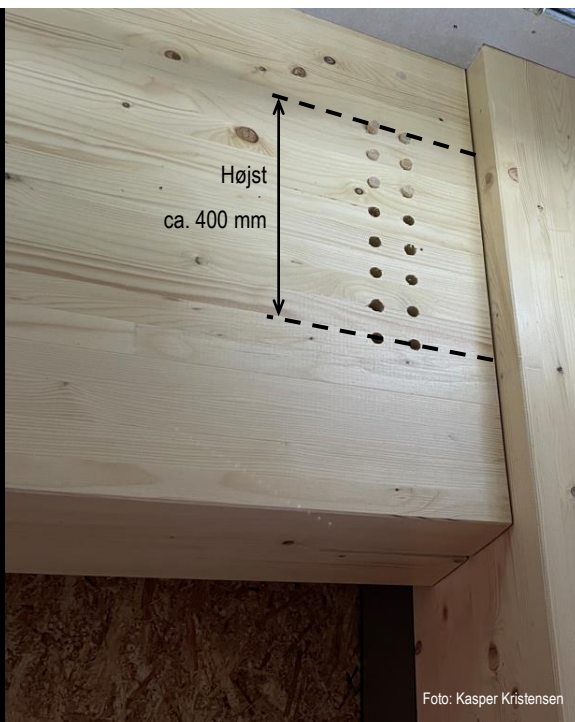

Foto: Kasper Kristensen

Træinformation

TRÆ

99

99

Tørresvind og detaljer

Design med tolerancer, der kan optage differensbevægelser fx ved overgange mellem materialer, gulve, facader osv.

- Aptering når træfugt er så lavt som muligt
- Elementer med overhøjde ved meget høje bygninger

foto: Kasper Kristensen

100

Træinformation

TRÆ

100

Holdbarhed og valg af træart ?

Salen

Træinformation

TRÆ

101

Krav til holdbarhed

DS/EN 1990, Eurocode 0: Projekteringsgrundlag for bærende konstruktioner:

2.4 Holdbarhed

(1)P Konstruktionen skal projekteres således, at nedbrydning over den forventede levetid ikke vil forringe konstruktionens ydeevne til under det tilsigtede niveau under passende hensyntagen til påvirkningerne og det forudsatte vedligeholdelsesniveau.

(3)P Klima- og miljøforholdene skal identificeres på projekteringsstadiet, således at deres betydning kan vurderes i forhold til holdbarhed, og således at der kan træffes passende foranstaltninger til beskyttelse af de materialer, der indgår i konstruktionen.

102

Træinformation

102

Klassificering af fugtforhold og holdbarhed

Anvendelsesklasse	Brugsklasse	Holdbarhedsklasse
Anvendelsesklasse 1-3	Brugsklasse 1-5	Holdbarhedsklasse 1-5
Bruges til beregninger. Relaterer sig til træfugt og tidsperiode.	Klassificerer risikoen for biologisk nedbrydning baseret på miljøpåvirkning og tilstedeværelse af Trænedbrydende svampe, biller, termitter og marine skadedyr.	Klassificerer holdbarheden overfor: • nedbrydende svampe • træborebiller • termitter • marine organismer
Eurocode 5 - DS/EN 1995	DS/EN 335	DS/EN 350

103

Træinformation

103

Hvad er holdbarheden ?

Naturlig holdbarhed overfor biologisk nedbrydning

Indendørs, tørt:	Flere hundrede år Tørt træ er næsten uforgængeligt
Udendørs:	20 - 120 år Afhængig af træart og kvalitet

Se mere: TRÆ 57, TRÆ 60, TRÆ 69, TRÆ 70, Teknologisk Institut, Norsk Institut for skov og landskab, BS/EN 350-2.

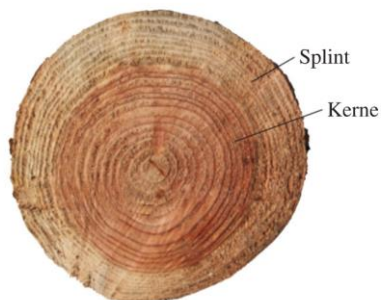
104

104

Holdbarhedsklasser gælder for kerneved

TRÆ 70

Splintved har generelt ringe holdbarhed (gælder for alle træarter)

Skovfyr og lærk (billedet) har tydelig kerne

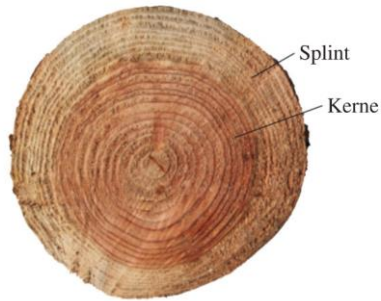
105

105

Holdbarhedsklasser gælder for kerneved

TRÆ 70

Splintved har generelt ringe holdbarhed (gælder for alle træarter)

Skovfyr og lærk (billedet) har tydelig kerne

Indholdsstoffer har betydning for varigheden, nedsætter hastigheden af svampeangreb

- Vandafvisende harpiks / olier
- Kernestoffer ("giftstoffer")

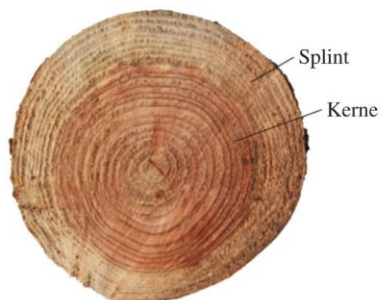
106

Træinformation
TRÆ

106

Holdbarhedsklasser gælder for kerneved

TRÆ 70

Skovfyr og lærk (billedet) har tydelig kerne

Rødgran har ikke aftegning mellem splint- og hjerteved

107

Træinformation
TRÆ

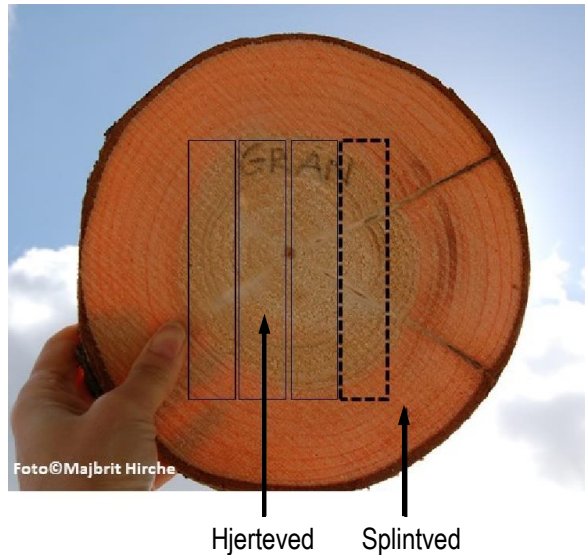
107

Holdbarhedsklasser gælder for kerneved

Udvælgelse ved opskæring

- Hjerteved i granbrædder til facadebeklædning

108

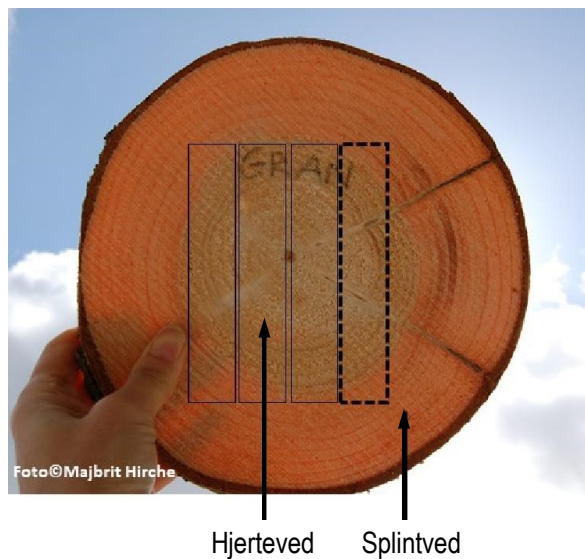
Træinformation

TRÆ

Holdbarhedsklasser gælder for kerneved

Udvælgelse ved opskæring

- Hjerteved i granbrædder til facadebeklædning
- Grans kerne (hjerteved) er ikke naturligt beskyttet som fyrs
- Til gengæld har gran lukkede porer, der gør vandoptag langsommere end i splintved af fyr.

109

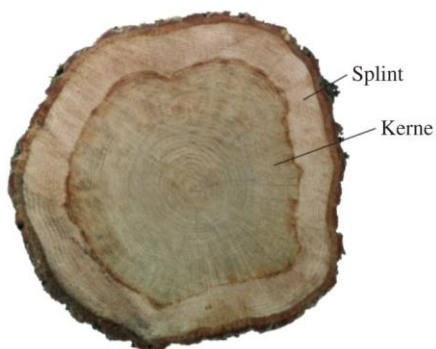
Træinformation

TRÆ

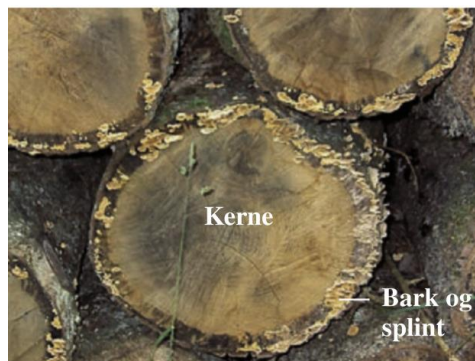
Holdbarhedsklasser gælder for kerneved

TRÆ 70

Splintved har generelt ringe holdbarhed

Eg med tydeligt kerne

110

Træinformation

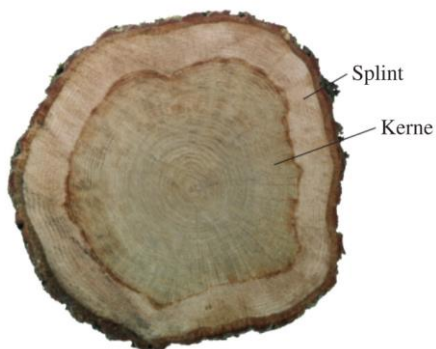
TRÆ

110

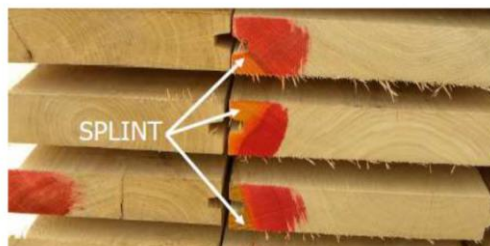
Holdbarhedsklasser gælder for kerneved

TRÆ 70

Splintved har generelt ringe holdbarhed

Eg med tydeligt kerne

111

Træinformation

TRÆ

111

Fugteksponerering og valg af træmaterialer

Brugsklasser (DS/EN 335) og Holdbarhedsklasse for træ (DS/EN 350)

Brugsklasse	Fugteksponerering
1 Indendørs, tørt	ingen
2 Over jord, afdækket	lejlighedsvis
3 Over jord, ikke afdækket	hyppigt
4 I jord eller ferskvand	konstant
5 I salt havvand	konstant

Holdbarhedsklasse	Levetid i jord
5 Ikke varig	0-5 år
4 Ringe varighed	5-10 år
3 Mindre varig	10-15 år
2 Varig	15-25 år
1 Meget varig	25+ år

112

Træinformation

112

Fugteksponerering og valg af træmaterialer

Brugsklasser (DS/EN 335) og Holdbarhedsklasse for træ (DS/EN 350)

Brugsklasse EN 335	Vejrpåvirkning
2	Træ, udendørs men overdækket. Mulighed for kortvarig opfugtning.
3	Træ, som er direkte påvirket af udendørs klimaet, men ikke i kontakt med jord. Hyppig opfugtning.

113

Træinformation

113

Valg af træart - brugsklasse

TRÆ 69 Træarter, tabel 2

Tabel 2 Fysiske egenskaber

Tabellens værdier er middelværdier. Afstanden fra mindste- til største-værdier kan meget vel være 50 % til begge sider for middeltallet. U = træfugtighed. 1 N/mm² = 1 MPa.

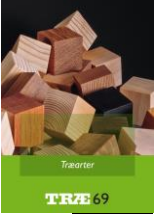
For de træarter, hvor styrketal ikke er opgivet, henvises til emnet af den enkelte træart, hvor styrke-egenskaberne er sat i forhold til mere kendte træarter.

Træart	Densitet ved U = 0 %	Densitet ved U = 12 %	Trækstyrke i fiberretning U = 12 %	Trykstyrke i fiberretning U = 12 %	Bøjningsstyrke U = 12 %	Elasticitetsmodul (nedbøjning)	Hårdhedstal for endretre U = 12 %	Hårdhedstal for sidetre U = 12 %	Svind fra frisk til absolut tør tilstand			Naturlig varighed overfor		Impregnerbarhed		Brugsklasse
	kg/m³	kg/m³	N/mm²	N/mm²	N/mm²	N/mm²	N/mm²	N/mm²	rad. %	tang. %	vol. %	Svampe	Termitter	Kerne-træ	Split-træ	
Nåletræ, den nordlige halvkugle																
Skovfyr	490	500-520-540	104	55	100	12000	30	–	4,0	7,7	12,1	3-4	S	3-4	1	2-3
Rødgran	430	440-460-470	90	50	78	11000	27	18	3,6	7,8	11,9	4	S	3-4	3v	2
Sitkagran	420	400-440-450	78	39	72	11000	35	23	4,3	7,5	12,2	4-5	S	3	2-3	2
Ædelgran	410	440-460-480	84	47	73	11000	34	23	3,8	7,6	11,5	4	S	2-3	2v	1
Douglas, Amr.	470	510-530-550	105	55	79	12500	37	32	4,4	7,4	12,0	3	S	4	3	3
Lærk, europæisk	550	470-600-650	107	55	99	13800	38	35	3,3	7,8	11,4	3-4	S	4	2v	3
Lærk, sibirisk	640	650-700-755	125	65	111	14000	40	38	5,3	10,1	15,6	3	S	4	3v	3
WRC (Thuja)	340	330-370-390	50	35	54	7900	30	16	2,4	5,0	7,6	2	S	3-4	3	3
Pitch pine	620	650-660-670	105	42	76	10000	32	28	4,5	7,4	12,2	3	M-S	3-4	1	3
Redwood	390	450	77	37	58	7900	32	18	2,4	5,0	7,7	2	S	3	2v	3-(4)
Western hemlock	440	470-490-510	69	44	71	10500	43	24	4,3	7,9	12,4	4	S	3	1-2	2
Løvtræ, den nordlige halvkugle																
Bøg	680	690-710-750	135	62	123	16000	83	65	5,8	11,8	17,9	5	S	1	1	2
Elg	650	670-710-760	90	65	110	12500	69	53	4,0	7,8	12,2	2	M	4	1	3-(4)
Amr. hvidbøg	640	670-730-770	–	52	111	12300	69	60	5,5	9,8	15,6	2-3	M	4	2	2
Ask	650	680-700-750	165	52	120	13400	74	50	4,8	8,2	13,2	5	S	2	2	1
Amr. hvidask	640	690	–	53	109	12000	74	59	5,0	7,8	13,1	–	–	–	–	1
Elm	640	630-650-680	80	46	89	11000	64	51	4,6	8,3	13,2	4	S	2-3	1	2
Ahorn (Ær)	590	610-640-680	98	58	112	9400	67	52	3,0	8,0	11,6	5	S	1	1	1
Fuglekirsebær	570	630	98	50	95	11000	59	–	5,0	8,7	14,0	5	S	–	–	1
Amr. kirsebær	545	580	–	49	85	10300	42	–	5,3	7,3	12,3	5	S	–	–	1
Birk	610	640-660-670	137	51	147	16500	59	–	5,3	7,8	13,7	5	S	1-2	1-2	1
Avnbøg (Hvidbøg)	760	750-800-850	135	82	160	16200	89	–	6,8	11,5	18,8	5	S	1	1	1
Rødel	510	500-530-550	94	55	97	9700	44	29	4,5	8,3	13,4	5	S	1	1	1
Skovlind	490	520-540-560	85	52	106	7400	31	–	5,5	9,1	14,9	5	S	1	1	1
Bævreasp (Poppel)	410	420-440-480	77	35	65	7800	32	29	5,2	8,3	13,5	5	S	3v	1v	1
Valnød	640	630-670-680	100	72	147	12500	70	–	5,4	7,5	13,4	3	S	3	1	2
Amr. valnød	570	550-620-660	–	52	101	12200	72	45	5,1	7,4	12,6	3	–	3-4	1	2
Robinie	720	720-740-800	136	73	136	11300	74	–	4,4	6,9	11,4	1-2	D	4	1	4

Kilder: Franz Kollmann, R. Wagenführ og Chr. Schreiber, J. B. Bouclje, R. Rydell, Cirad, Forest Products Laboratory og EN350-2.

Tabellforklaringer, se side 20-21.

114

Træinformation

Valg af træart - brugsklasse

Eksempler fra TRÆ 69 Træarter

Gælder for kernetræ

Brugsklasse 1

Brugsklasse 2

Brugsklasse 3

Brugsklasse 4

Brugsklasse 5

Ædelgran
Ask
Amr. Hvidask
Ahorn
Amr. Kirsebær
Birk
Avnbøg (Hvidbøg)
Rødel
Skovlind
Bævreasp (Poppel)
Gummitræ

Skovfyr
Rødgran
Sitkagran
Western hemlock
Bøg
Amr. Hvideg
Elm
Valnød
Amr. Valnød

Skovfyr
Douglas Amr.
Lærk, europæisk
Lærk, sibirisk
WRC (Thuja)
Pitch Pine
Redwood
Eg
Iroko
Mahogni
Jatoba (Courbaril)

Robinie
Ibenholt

Teak (naturlig)
Greenheart
Azobé

Fotos Træinformation

115

Træinformation

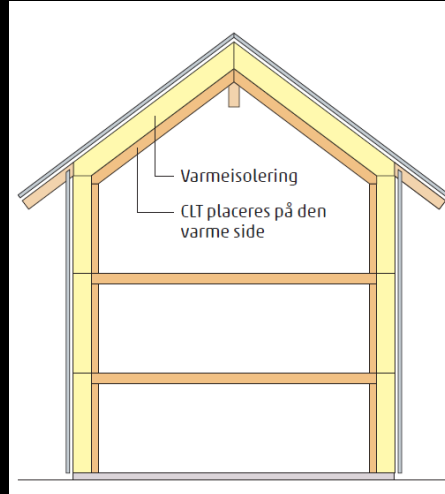

Anvendelse af CLT

- CLT kan anvendes, hvor det kan "holdes tørt", dvs. i anvendelsesklasse 1 og 2
- CLT er normalt ikke egnet til brug i anvendelsesklasse 3

Tabel 4.1 Anvendelsesklasser og fugtforhold for trækonstruktioner iht. Eurocode 5 og tilhørende dansk nationalt annek. **RF < 85 %**

Anvendelsesklasse 1	Indendørs tørre forhold, hvor den relative luftfugtighed sjældent overstiger 65 % svarende til et fugtindhold i almindeligt konstrukstræ omkring 12 %. Fx konstruktioner i opvarmede bygninger, herunder boliger, kontorer og forretnings, hvor der ikke er risiko for kondens.
Anvendelsesklasse 2	Klimaforhold, hvor den relative luftfugtighed sjældent overstiger 85 %, og hvor fugtindholdet i almindeligt konstrukstræ ikke overstiger 20 %. Fx konstruktioner i ventilerede, ikke-permanent opvarmede bygninger, herunder fritidshuse, uopvarmede garager og lagerbygninger, samt ventilerede konstruktioner beskyttet mod nedbør fx ventilerede tagkonstruktioner.
Anvendelsesklasse 3	Klimaforhold, der kan føre til højere fugtindhold end i anvendelsesklasse 2. Fx konstruktioner i fugtige rum eller konstruktioner udsat for nedbør eller vand i øvrigt.

TRÆ 60

116

Træinformation

TRÆ

116

Anvendelse af CLT

- CLT kan anvendes, hvor det kan "holdes tørt", dvs. i anvendelsesklasse 1 og 2
- CLT er normalt ikke egnet til brug i anvendelsesklasse 3

Tabel 4.1 Anvendelsesklasser og fugtforhold for trækonstruktioner iht. Eurocode 5 og tilhørende dansk nationalt annek. **RF < 85 %**

Anvendelsesklasse 1	Indendørs tørre forhold, hvor den relative luftfugtighed sjældent overstiger 65 % svarende til et fugtindhold i almindeligt konstrukstræ omkring 12 %. Fx konstruktioner i opvarmede bygninger, herunder boliger, kontorer og forretnings, hvor der ikke er risiko for kondens.
Anvendelsesklasse 2	Klimaforhold, hvor den relative luftfugtighed sjældent overstiger 85 %, og hvor fugtindholdet i almindeligt konstrukstræ ikke overstiger 20 %. Fx konstruktioner i ventilerede, ikke-permanent opvarmede bygninger, herunder fritidshuse, uopvarmede garager og lagerbygninger, samt ventilerede konstruktioner beskyttet mod nedbør fx ventilerede tagkonstruktioner.
Anvendelsesklasse 3	Klimaforhold, der kan føre til højere fugtindhold end i anvendelsesklasse 2. Fx konstruktioner i fugtige rum eller konstruktioner udsat for nedbør eller vand i øvrigt.

Foto Steffan Iwersen

117

Træinformation

TRÆ

117

Udendørs beklædning

Holdbarhedsklasser og tilhørende brugsklasser – for træplader se TRÆ 60

Fotos Kasper Kristensen

Limede plader på facade efter få år

Fotos Træinformation

Træfacade (Thuja) efter 35 år

118

Træinformation
TRÆ

118

Udendørs konstruktioner

Anvendelsesklasse 3 iht. DS/EN 1995

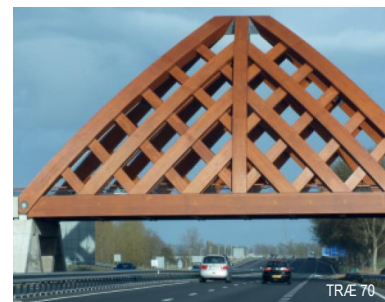
- Limtræ og træplader skal være egnet iht. producent, se også TRÆ 30 og TRÆ 60
- Konstruktiv træbeskyttelse, skrå overflader, forsegling af endetræ og pladekanter
- Træbeskyttelse, superkritisk imprægnering eller modificering

Foto: COWI / Bournville College

Foto: Kasper Kristensen

TRÆ 70

119

Træinformation
TRÆ

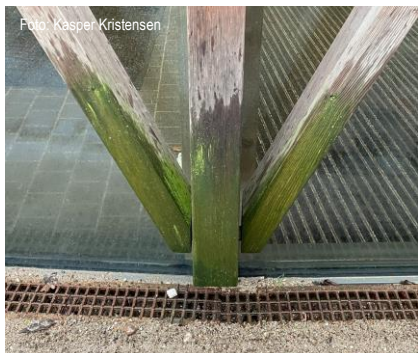
119

Udendørs konstruktioner

Anvendelsesklasse 3 iht. DS/EN 1995

- Limtræ og træplader skal være egnet iht. producent, se også TRÆ 30 og TRÆ 60
- Konstruktiv træbeskyttelse, skrå overflader, forsegling af endetræ og pladekanter
- Træbeskyttelse, superkritisk imprægnering eller modificering

Træinformation

TRÆ

120

Myndighedskrav

Salen

Træinformation

TRÆ

121

Fugtkrav

- BR 18

§ 334 - § 338 Fugt

§ 334	Bygninger skal projekteres, udføres og vedligeholdes, så vand og fugt ikke medfører risiko for personers sundhed eller skader på bygningen.
§ 336	Bygningskonstruktioner og –materialer må ikke have et fugtindhold, der ved indflytning medfører risiko for vækst af skimmelsvamp.
1.2.	Det skal sikres, at konstruktionerne ved indbygning ikke har et fugtindhold, der medfører risiko for vækst af skimmelsvamp. Ligeledes skal det sikres, at konstruktionerne ikke opfugtes i byggefasen eller at der indbygges materialer med synlig skimmelvækst.

122

Træinformation

122

Fugtkrav

- BR 18 Vejledning

Ifølge BR18 (Vejledning til kapitel 7, Byggepladsen og udførelsen af byggearbejder, § 161 - § 165) kan fugtfølsomme materialer fx beskyttes ved:

- "... at der anvendes hensigtsmæssig opbevaring på byggepladsen og kvalitetssikringsprocedure, totalinddækning under opførelsen, og at der i tidsplaner afsættes tid til den nødvendige udtørring af byggematerialer."

123

Træinformation

123

Fugtkrav

- DS/EN 1995-1-1, Eurocode 5: Trækonstruktioner:

10 Udførelse og kontrol

10.2 Materialer

(2) Træ og træbaserede bygningsdele må ikke unødigt udsættes for klimatiske forhold, der er værre end dem, der forventes i den færdige konstruktion.

(3) Før indbygningen bør træet tørres, således at dets fugtindhold så nøje som muligt svarer til de klimatiske betingelser i den færdige konstruktion. Hvis virkningerne af svind ikke regnes vigtige, eller uacceptabelt beskadigede dele udskiftes, kan større fugtindhold accepteres under indbygningen, hvis det sikres, at træet kan tørre til det ønskede fugtindhold.

124

Træinformation

TRÆ

124

Skimmel

Vil kunne forekomme på alt ikke-overfladebehandlet træ i udendørs miljø

Udendørs 1 år, foto Kasper Kristensen

Udendørs 2,5 år, Teknologisk Institut:

Ask

Rødgran

Western red cedar (Thuja)

Trykimprægneret (Cu) fyr

125

Træinformation

TRÆ

125

Skimmel

Eksempel – Udendørs efter 1 år

Ubehandlede brædder

Største forekomst: fyr (splint)

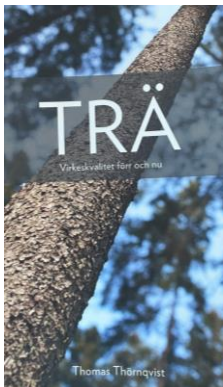
Mindste forekomst: fyr (kerne) og gran

126

Skimmel

Eksempel – Gran, hjerteved og splintved

Hjerteved / Splintved

Splintved

Hjerteved

127

127

128

TRF

129

Tak for opmærksomheden

+45 2623 8672 / kk@traeinfo.dk

Træinformation Kasper Kristensen

130